

Lisa 2. Kooskõlastustabel

Arvamuse/ettepaneku sisu	Eelnõu autorite vastus
Riigikohus	
Siiski peab Riigikohus vajalikuks märkida, et põhjendatud ei pruugi olla tsiviilõigusliku nõude aegumise sidumine riigi karistusõigusliku reaktsiooniga mingile teole. On küsitav, kas nõude aegumine peaks sõltuma sellest, millise ajani on riigil võimalik isiku teole karistusega reageerida ehk kuriteo aegumisega. Riigikohus mõistab ohtu, et eelkõige alaealise vastu perekonnaliikme poolt toime pandud seksuaalkuriteoga tekitatud kahju hüvitamise nõue võib aeguda ajal, kui kannatanu elab veel süüteo toime pannud perekonnaliikmega koos või on muul viisil (nt majanduslikult) tema mõju all. Sellel ajal võib tsiviilõigusliku kahju hüvitamise nõude esitamist heidutada kannatanu sõltuvus teda kahjustanud inimesest. Riigikohtu hinnangul võib kannatanute kõrgema tasemega kaitset tagada ka aegumise peatumise eriregulatsioon, mis sätestaks näiteks: „Alaealise suhtes toime pandud seksuaalse enesemääramise õiguse rikkumisest tulenevate nõuete aegumistähtaeg peatub, kuni kannatanu 21-aastaseks saamiseni. Kui kannatanu elab aegumistähtaja kulgema hakkamise ajal koos kohustatud isikuga ühises majapidamises, või on muul viisil kohustatud isikust sõltuv, peatub aegumistähtaeg kuni ühise majapidamise või sõltuvuse lõppemiseni.” Pole välistatud selle täpsustamine, milles võib mainitud sõltuvus või mõju seisneda. Kirjeldatud aegumise peatumise regulatsioon võimaldaks nõude aegumistähtaja siduda lahti kuriteo aegumisest, mis ei ole omavahel seotud ka muude süütegude puhul.	Selgitame. Antud eelnõus on tsiviilõigusliku nõude aegumise sidumine kuriteo aegumisega (TsÜS § 153¹ lg 2) kantud eesmärgist vältida menetlusliku lünga tekkimist olukorras, kus alaealise vastu suunatud seksuaalkuriteo pikendatud aegumistähtaeg pole möödunud, kuid kannatanu võib sõltuvalt konkreetsest kuriteokoosseisust ja kehtivast õigusest (eelkõige TsÜS § 153 lg-s 2 sätestatud maksimaalsest aegumistähtajast) olla kaotanud võimaluse kriminaalmenetluse raames tsiviilhagi esitada. Tervitame Riigikohtu ettepanekut ja mõistame seda nii, et 30-aastane tsiviilõigusliku nõude aegumise maksimaalne tähtaeg (vastavalt kehtiva TsÜS § 153 lg-le 2) oleks alaealise seksuaalkuriteo ohvri puhul peatunud kuni tema 21-aastaseks saamiseni. Seega võiks tsiviilõiguslik nõue aeguda hiljemalt kannatanu 51-aastaseks saamiseni. Samas on nii kehtiva karistusseadustiku kui ka tsiviilseadustiku üldosa seaduse alusel õiguspraktikas eeldatud, et 18-aastaselt on isik võimeline tegema iseseisvalt õiguslikult siduvaid tehinguid ja toiminguid, sealhulgas esitama ka kuriteokaebuse KarS § 81 lg 7 p 3 mõttes. Kui seksuaalkuriteost tõusetuva tsiviilõigusliku nõude aegumise peatumise lõppemine siduda Riigikohtu ettepaneku eeskujul (ja kooskõlaliselt kehtiva õigusega) 18-aastase vanusepiiri saabumisega, pole aga võimalik ülalviidatud menetluslikku lünka täielikult likvideerida (nt kontaktne kuritegu aeguks hiljemalt kannatanu 50. eluaastal, kuid selle kuriteoga seonduv tsiviilõiguslik nõue 48. eluaastal). Seega, et kannatanu huvid taolise kuriteo kriminaalmenetluses oleksid tagatud, peaks tsiviilõigusliku nõude aegumise vanusepiir olema vähemalt 20 eluaastat, mis aga erineks kehtivas õiguses juurdunud 18-aastasest vanusepiirist. Arvestades eelnõu praegust menetlusstaadiumit pole võimalik täiendavalt analüüsida, millise vanusepiiri seadmine tsiviilõigusliku nõude aegumise peatumise lõpp-punktiks võiks olla kõige põhjendatum, arvestades muu hulgas ka uuringutega isiku organismi ja aju arenemisest. Nõude aegumise peatumise lõppemise sidumine ühise majapidamise või sõltuvussuhte lõppemisega võib kaitseta jätta need ohvrid, kelle suhtes ei olnud seksuaalkuritegu

	toime pandud lähikondse või tuttava isiku poolt, sh ühist majapidamist või sõltuvussuhet ära kasutades.
MTÜ Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus	
1. KarS § 175¹ sõnastuse muutmine Eelnõuga soovitakse vahetada KarS-is kasutatud mõiste "lapsporno" mõiste "lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutav materjal" vastu. Need ei ole aga keeleliselt ega juriidiliselt kattuvad mõisted. Pornograafia on defineeritud pornograafilise sisuga ja vägivalda või julmust propageerivate teoste leviku reguleerimise seaduses, mille § 1 lg 2 p-i 3 järgi on pornograafia selline kujutamiseviis, mis teisi inimlikke seoseid kõrvale või tahaplaanile jättes seksuaalsed toimingud labaselt ja pealetükkivalt esiplaanile toob. Sellele sättele viitab ka KarS-i kommenteeritud väljaanne (Karistusseadustik kommenteeritud väljaanne. J. Sootak, P. Pikamäe. 2021), mis täpsustab, et "Lapspornograafia on seksuaalakti kujutamine lapseealisena näiva isikuga" (§ 178 kommentaar p 3.2.2). Seega on mõiste „lapsporno“ sisuliselt määratletud õigustermin, millel on konkreetne tähendus. Mõiste muutmist ning kõnealuste mõistete erinevat juriidilist ja keelelist sisu võiks seletuskirjas täpsemalt lahti kirjutada.	Arvestatud. Seletuskirja täiendatud.
2. Ohvriabi kriisitelefoni tehtud kõnede salvestised võiksid tõendada ka ohvrite tsiviilõiguslike nõudeid Eelnõu §-ga 3 loodav OAS § 14¹ lg 1 näeks ette, et kõned salvestatakse abivajaduse väljaselgitamiseks, abi paremaks osutamiseks, aga ka salvestiste kasutamiseks tõendina süüteomenetluses. Andmete säilitamise eesmärgina ei ole mainitud ohvrite tsiviilõiguslike nõuete tõendamist. Kõnede salvestisi võiks saada kasutada tõendina ka tsiviilõiguslike nõuete tõendamisel ja võimalikes hagita asjades (nt laste suhtluskorda puudutavad vaidlused). Üks võimalus on sõnastada OAS § 14¹ lg 1 järgnevalt: "Ohvriabi kriisitelefoni tehtud kõned salvestatakse ohvri abivajaduse väljaselgitamiseks ja abi paremaks osutamiseks, nõustamise kvaliteedi tagamiseks ja salvestise kasutamiseks tõendina süüteomenetluses ja kohtumenetlustes."	Mittearvestatud. Ohvriabi kriisitelefoni kõnede salvestamise esmane eesmärk on ohvri abivajaduse väljaselgitamine, abi paremaks osutamine ja nõustamise kvaliteedi tagamine. Salvestise kasutamine süüteomenetluses on eelnõus eraldi nimetatud, kuna kriisitelefoni tehtud kõne võib sisaldada süüteomenetlemiseks vajalikku teavet ning lõikes 2 sätestatakse ammendavalt salvestise väljastamine pädevatele menetlusasutustele. Kõigi võimalike haldus- ja kohtumenetluste nimetamine salvestamise eesmärgina laiendaks isikuandmete töötlemise eesmärgi ebamääraseks ning muudaks kriisitelefoni salvestised sisuliselt üldotstarbeliseks tõendikoguks. Eelnõu regulatsioon on kujundatud Lasteks § 34⁵ eeskujul, mis näeb lastebitelefoni tehtud kõnede puhul ette samad salvestamise eesmärgid, väljastamise alused ja säilitustähtaja. See ei välista, et andmesubjekt võib talle kohaldatavate andmekaitse normide alusel õiguspäraselt kättesaadavaks tehtud salvestist kasutada oma õiguste kaitseks, arvestades seejuures teiste isikute õiguste ja andmete kaitsega (IKÜM art 15). Ehk ohver võib nõuda enda isikuandmeid sisaldava kõnesalvestisega tutvumist ja enda isikuandmete koopia saamist IKÜM artikli 15 alusel. See õigus ei sõltu sellest, kas salvestise võimalikku kasutamist tsiviil-, haldus- või muus kohtumenetluses on OAS-is nimetatud salvestamise eesmärgina. Salvestise väljastamisel peab SKA siiski arvestama teiste isikute õiguste ja vabadustega IKÜM artikli 15 lõike 4 kohaselt ning võib seetõttu teiste isikute andmeid varjata või muul viisil kaitsta.
Eesti Naistearstide Selts	

Vastuseks Eesti Naistearstide Seltsile (ENS) kooskõlastamiseks saadetud Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, ohvriabi seaduse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu (lastevastased seksuaalkuriteod ja naistevastase vägivalda ja perevägivalda tõkestamise direktiivi osaline ülevõtmine) dokumendile kinnitab ENS oma eelnevat seisukohta, millel kohaselt lastevastased seksuaalkuriteod on aegumatud. Praeguse eelnõu kohaselt on kõige raskemate ja kontaktsete lastevastaste seksuaalkuritegude puhul on kavandatud aegumistähtaeg 32 aastat. Mittekontaktsete lastevastaste seksuaalkuritegude puhul on kavandatud aegumistähtaeg 20 aastat. Leiame, et alaealiste suhtes toime pandud seksuaalkuritegude (sh mittekontaktsete) korral on see aegumistähtaeg lubamatult lühike, sest näiteks ohver, kes on teo toimumise ajal 10 - või 12 - aastane, ei pruugi kuriteo aegumistähtaaja jooksul veel olla võimeline selle kohta ütlusi andma ning karistamatus toob kaasa negatiivsed tagajärjed nii ohvrile kui ühiskonnale.	Selgitame. Lastevastaste seksuaalkuritegude aegumatus kehtestamise võimalikkust arvestati nii väljatöötamiskavatsuses kui seaduseelnõus. Karistusõiguse aluspõhimõtete ja õigusselguse huvides on kohasem kehtestada diferentseeritud, kuid oluliselt pikendatud aegumistähtajad (32 ja 20 aastat). Koos KarS § 81 lg 7 p-s 3 sätestatud aegumise peatumisega kuni ohvri täisealiseks saamiseni tähendab see, et kontaktse kuriteo puhul säilib menetlemise võimalus kuni ohvri 50-aastaseks saamiseni. Arvestades kehtivat kuritegude aegumisregulatsiooni, on tegemist märkimisväärse muudatusega, mis võimaldab lapseas seksuaalkuriteo all kannatanud isikule pöörduda õiguskaitseorganite poole senisest oluliselt pikema aja jooksul. Kuriteo aegumatus on Eesti karistusõiguses seni põhjendatult olnud reserveeritud agressioonikuriteole, genotsiidikuriteole, inimsusevastasele kuriteole, sõjakuriteole ja kuriteole, mille eest saab mõista eluaegse vangistuse.
Alaealiste suhtes toime pandud seksuaalkuritegude tagajärjed ei kao aastatega, need häirivad kuriteo üleelanut kogu elu jooksul. Lapsevastane seksuaalkuritegu ei ole üksnes õigusrikkumine, vaid pikaajaline tervisekahjustus. Naistearstidena näeme igapäevatoos, et lapseas kogetud seksuaalne vägivald avaldub sageli alles täiskasvanueas: reproduktiivtervise häired, seksuaalfunktsiooni häired, krooniline valu, raseduse ja sünnitusega seotud trauma, vaimse tervise häired ning usaldamatus meditsiinisüsteemi vastu. Need tagajärjed ei kao 20 või 32 aasta möödudes. Euroopa Liidu raamistik on miinimum, mitte lagi Euroopa Parlament ja nõukogu jõudsid 2026. aasta juunis poliitilisele kokkuleppele laste seksuaalse kuritarvitamise vastase kriminaalõiguse ajakohastamisel. Kõige raskemate tegude puhul nähakse ette kuni 32-aastane aegumistähtaeg alates kannatanu täisealiseks saamisest (sisuliselt kuni umbes 50. eluaastani), teiste puhul 20 aastat. See on liikmesriikidele siduv alammäär. Liikmesriik võib kehtestada rangema kaitse, sh aegumatus. Mitmes Euroopa riigis on lastevastased seksuaalkuriteod juba täielikult või valdavalt aegumatud (nt Ühendkuningriik, Belgia, Taani, Lirimaa, Madalmaad, Küpros, Ungari), paljudes teistes on aegumatus kehtestatud vähemalt kõige raskemate tegude suhtes.	Selgitame. Nõustume, et seksuaalvägivalda tagajärjed võivad olla pikaajalised. Kuigi kuriteo aegumistähtaeg piirab riigi karistusvõimu abil sekkumist, ei piira kuriteo aegumistähtaeg ohvri õigust saada ohvriabi seaduse alusel riiklikku toetust ja psühholoogilist abi. Muu hulgas sätestab ohvriabi seaduse § 45 lg 2 punkt 2, et kui ohvri tervisehäire kestis üle ühe aasta ja taotluse õigeaegne esitamine ei olnud terviseseisundi tõttu võimalik, võib isik kuriteoohvri hüvitise taotluse esitada kolme aasta jooksul pärast terviseseisundi paranemist. Ka eelnõuga tehtavad muudatused tsiviilseadustiku üldosa seaduses annavad võimaluse tsiviilõigusliku kahjunõude esitada senisest pikema perioodi vältel. Euroopa Liidu liikmesriikide praktika lastevastaste seksuaalkuritegude puhul on mitmekülgne. Lähtudes rahvusvahelistest soovitusetest ja riikide praktikast, väljatöötamiskavatsusele laekunud tagasisidest ning kaasamisaruatluste tulemustest peeti Eesti karistusõigussüsteemi kontekstis põhjendatuks eelnõuga pikendada aegumistähtaegu vastavalt 32 ja 20 aastani, mis ei hakka kulgema enne kannatanu 18-aastaseks saamist.
Eesti Seksuaaltervise Liit	
Eelnõu kohaselt nähakse KarS §-des 175¹, 178 ja 179 sätestatud kuritegudele ette 20-aastane aegumistähtaeg, samas kui raskemate ja kontaktsete lastevastaste seksuaalkuritegude ning muu hulgas KarS §-s 175 sätestatud alaealise seksuaalse ärakasutamise puhul on aegumistähtaeg 32 aastat. Seletuskirjas põhjendatakse seda sellega, et mittekontaktsete seksuaalkuriteod on oma olemuselt kontaktsetest kuritegudest kergemat laadi. ESTL hinnangul ei ole selline eristus KarS § 178 puhul tervikuna veenev. KarS § 178 hõlmab küll erineva olemusega	Selgitame. Lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali valmistamisse (KarS § 178) võib olla hõlmatud reaalne alaealisest kannatanu. Sõltuvalt üksikjuhtumi asjaoludest ja kuriteos osalevate isikute rollijaotusest ei ole välistatud, et isikut, kes kontaktset seksuaalkuritegu (nt KarS § 141, § 141¹) filmib ja/või helisalvestab, võib võtta vastutusele selle seksuaalkuriteo kaastäideviijana (juures viibimine tugevdab kannatanu jaoks vägivaldaähvardust) või sellest osavõtjana (näiteks filmija õhutab teist isikut kuritegu toime panema või pakub kuriteo toimepanekuks kohta).

teoalternatiive ning koosseis võib teatud juhtudel olla täidetud ka ilma reaalse alaealise kannatanuta. Samas võib lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali valmistamine reaalse lapse osalusel sisaldada otseselt sama kontaktset seksuaalvägivalda, mida muudes koosseisudes käsitletakse kõige raskemate lastevastaste seksuaalkuritegudena. Sellisel juhul tuleb eristada ühelt poolt lapse suhtes toime pandud primaarset seksuaalkuritegu ning teiselt poolt selle teo salvestamist ja lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali valmistamist kui eraldiseisvat tegu. Seletuskiri ise tunnistab, et materjali valmistamisel võib kannatanu õigushüve vahetu rikkumine seisneda primaarteos – suguühthes või muus sugulise iseloomuga teos, mille käigus last kasutatakse pornograafilise või erootilise sisuga materjali loomiseks. Sellises olukorras ei ole sisuliselt põhjendatud käsitleda materjali tootmist aegumise seisukohast samaväärsena selle materjali hilisema vaatamise või jälgimisega. Kui last vägistatakse või tema suhtes pannakse toime muu raske sugulise iseloomuga tegu kaamera ees eesmärgiga sellest materjal valmistada, ei muutu tegu olemuselt vähem kontaktseks ega vähem raskeks pelgalt selle tõttu, et väärkohtlemine on salvestatud. Vastupidi – lisaks kontaktsele seksuaalvägivaldale tekib digitaalne jäädvustus, mida saab hiljem piiramatult kopeerida ja levitada ning mis võib põhjustada kannatanule korduvat taasohvristamist kogu elu vältel. Ka eelnõu seletuskiri mõnab, et materjali valmistamine, võimaldamine ja jälgimine põhjustavad kannatanute taasohvristamist ning nende õiguste jätkuvat rikkumist. ESTL teeb seetõttu ettepaneku kaaluda KarS § 178 puhul teoalternatiivide eristamist. Juhtudel, kus lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali valmistamisel kasutatakse reaalselt alaealist ning materjali loomisega kaasneb suguühe või muu sugulise iseloomuga kontaktne tegu, oleks põhjendatud kohaldada vähemalt sama pikka, 32-aastast aegumistähtaega nagu teistele rasketele kontaktsetele lastevastastele seksuaalkuritegudele. Materjali hilisem hoidmine, üleandmine, näitamine, kättesaadavaks tegemine või jälgimine võib jääda eraldi kaalutava aegumisregulatsiooni alla. Selline eristus kajastaks paremini teo tegelikku olemust ja kannatanule põhjustatud kahju.	Teost osavõtjale mõistetakse karistus seaduse sama sätte järgi, mille järgi vastutab täideviija, v.a eriliste isikutunnuste korral (KarS § 22 lg 4). Seega võib eelmainitud juhtudel lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali valmistajat võtta vastutusele kaastäideviimise või kaasaitamise eest ka kuriteole, millele kehtib 32-aastane aegumistähtaeg.
Teise küsimusena juhib ESTL tähelepanu ohvriabi kriisitelefoni kõnesalvestiste kavandatavale kuuekuulisele säilitustähtajale. Eelnõu seletuskirja järgi kasutatakse kõnesalvestisi muu hulgas süüteomenetluses tõendina. Samas säilitatakse neid vaid kuus kuud ning pärast selle tähtaja möödumist kustuvad salvestised automaatselt ja jäädavalt ning neid ei ole võimalik taastada. Seletuskirjas põhjendatakse kuuekuulist tähtaega sellega, et see on praktikas optimaalne periood, mille jooksul õiguskaitseasutused võivad salvestist süüteomenetluses vajada. ESTL hinnangul vajab see lahendus täiendavat analüüsi just lastevastaste seksuaalkuritegude pikendatud aegumistähtaegade kontekstis. Sama eelnõu üks keskseid	Selgitame. Kuuekuuline säilitustähtaeg on valitud analoogias lasteabitelefoni ja häirekeskuse praktikaga, et tagada tasakaal tõendusliku väärtuse ja isikuandmete kaitse vahel. Anonüümse kriisitelefoni eesmärk on eelkõige esmane tugi, mitte tõendite kogumine aastakümneteks. Kõikide kõnede pikaajaline säilitamine ilma menetlusliku aluseta oleks ebaproportsionaalne riive eraelu puutumatusele. Kui ohver on valmis abi saama, pakutakse talle võimalust ohvriabitöötajaga kohtumiseks, naiste tugikeskusesse minekut, vms. Menetlejal on õigus salvestis välja nõuda 6 kuu jooksul, kui menetlus selle aja jooksul algatatakse. Täiendavat märgistamist ja valikulist säilitamist peame tehniliselt ja

põhjendusi on asjaolu, et lapsepõlves kogetud seksuaalvägivallast võidakse teatada alles palju aastaid või isegi aastakümneid hiljem. Seletuskirjas viidatakse uuringutele, mille järgi võib lapsepõlves kogetud seksuaalsest väärkohtlemisest teadaandmine võtta keskmiselt 17–21 aastat. Seetõttu võib tekkida olukord, kus laps või noor pöördub ohvriabi kriisitelefoni poole ja kirjeldab toimunut ajal, mil ta ei ole veel valmis politseisse pöörduma, kuid teeb seda alles aastaid hiljem. Sellisel juhul võib vahetult pärast sündmusi või neile ajaliselt oluliselt lähemal antud kirjeldus olla kriminaalmenetluses oluline tõend. Kuue kuu möödudes oleks aga kõnesalvestis pöördumatult hävinud. Eriti tuleb siinjuures arvestada laste seksuaalse väärkohtlemise eripäraga. Laps ei pruugi pöördumise hetkel osata kogetut nimetada seksuaalvägivallaks, kirjeldada toimunut juriidilistele tunnustele vastavalt ega mõista selle tähendust. võimalikku kuritegelikku iseloomu. Seetõttu ei pruugi ka kõne vastuvõtjal olla alati võimalik esmasel pöördumisel üheselt tuvastada, et avaldatud teave puudutab võimalikku rasket seksuaalkuritegu. Pikema säilitamise võimaliku erandi kujundamisel tuleb vältida olukorda, kus säilitatakse üksnes need kõned, milles helistaja suudab juba esmasel pöördumisel toimunut piisavalt selgelt seksuaalkuriteona kirjeldada. Probleem on seda olulisem, et seletuskiri ise põhjendab kõnede salvestamist vajadusega vältida info kadumist ja moondumist ning märgib, et üksnes nõustaja koostatud kokkuvõtte ei pruugi säilitada kogu hiljem olulist teavet. Tekib vastuolu: ühelt poolt pikendatakse lastevastaste seksuaalkuritegude menetlemise võimalust 20 või 32 aastani, sest ohver võib olla valmis juhtunust teatama alles palju hiljem, teisalt hävitatakse potentsiaalselt oluline varajane tõend kuue kuu möödumisel. ESTL ei pea põhjendatuks kõigi ohvriabi kriisitelefoni kõnede aastakümnete pikkust säilitamist. Selline lahendus tekitaks põhjendatud küsimusi eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse seisukohalt. Küll aga tuleks kaaluda erandit, mis võimaldaks pikemalt säilitada kõnesalvestise juhul, kui kõnes avaldatakse teavet võimaliku raske vägivallakuriteo või alaealise suhtes toime pandud seksuaalkuriteo kohta. Sellise säilitamise eelduseks võiks olla näiteks kannatanu nõusolek, juhtumi eraldi märgistamine või muu seaduses selgelt määratletud alus, arvestades eraldi alaealiste andmete töötlemise ja anonüümse abi eripäraga. Pikema säilitamise võimalus ei tohiks kaasa tuua kohustust helistajat identifitseerida ega põhjendamatult piirata anonüümse abi saamise võimalust. Samuti palume täpsustada, milliseid kõnega seotud andmeid peale helisalvestise säilitatakse pärast kuue kuu möödumist ning millise tähtaja jooksul. Kui koos salvestisega kustub ka sisuline teave kõne aja, pöördumise põhjuse ja juhtumi kohta, suurendab see kirjeldatud probleemi veelgi.	eetiliselt keeruliseks, kuna see eeldaks nõustajalt ennatlikku juriidilist hinnangut. Kuue kuu möödumisel kustutatakse järgmised andmed: kõnesalvestus (kõne sisu), helistajanumber (milliselt numbrilt helistati), helistamise aeg (kuupäev, kellaaeg), kõne vastuvõtja (nõustaja), kõnejärjekord (millisele numbrile helistati), infokaart (info kõne kohta: aeg, kestus, kõne märksõna). Üldistatud andmed koonduvad statistikasse, kus need pole konkreetse pöördumisega seostatavad.
MTÜ Feministeerium 1. Ohvriabi seaduse muudatuskavatsused 1.1 Ohvriabi kriisitelefoni tehtud kõnede salvestamise eesmärk peab	
Mittearvestatud. Selgitame, et ohvriabiteenuste eesmärk on eelkõige ohvrite toetamine ja abistamine.-Seega ka ohvriabi	

hõlmama ohvrite kõiki laadi nõuete tõendamist. Eelnõu §-ga 3 loodav OAS § 14' lg 1 näeb ette, et "kõned salvestatakse abivajaduse väljaselgitamiseks, abi paremaks osutamiseks, salvestiste kasutamiseks tõendina süüteomenetluses ja nõustamise kvaliteedi tagamiseks." Arvestades isikuandmete Kaitse Üldmäärusega ette nähtud andmete töötlemise eesmärgipärasuse nõuet, võib nende tõendite esitamisel kõikides muudes menetlustes peale süüteomenetluse tekkida probleeme, kui vastaspool peaks menetluse käigus tuginema nende tõendina kasutamise õigusvastasusele TsMS § 238 lg 3 p 1 tähenduses - kuivõrd neid tõendeid on kasutatud eesmärgil, mida pole nende kogumisel välja toodud. Ohver peaks salvestatud kõnesid tõendina kasutada saama lisaks tsiviilhagidele ka võimalikes haigita asjades (nt laste suhtluskorda puudutavates vaidlustes) või ka haldus(kohtu)menetlustes (nt nõuetele mittevastava abi saamisel OAS-i alusel). Näeme, et seadusandja saab need eesmärgid tagada, sõnastades OAS § 14' lg 1 järgnevalt: "Ohvriabi kriisitelefoni teatud kõned salvestatakse ohvri abivajaduse väljaselgitamiseks ja abi paremaks osutamiseks, nõustamise kvaliteedi tagamiseks ja salvestiste kasutamiseks tõendina süüteomenetluses, haldusmenetluses ja kohtumenetlustes."	kriisitelefoni kõnede salvestamise esmane eesmärk on ohvri abivajaduse väljaselgitamine, abi paremaks osutamine ja nõustamise kvaliteedi tagamine. Salvestiste kasutamine süüteomenetluses on eelnõus eraldi nimetatud, kuna kriisitelefoni teatud kõne võib sisaldada süüteo menetlemiseks vajalikku teavet ning lõikes 2 sätestatakse ammendavalt salvestiste väljastamine pädevatele menetlusasutustele. Kõigi võimalike haldus- ja kohtumenetluste nimetamine salvestamise eesmärgina laiendaks isikuandmete töötlemise eesmärgi ebamääraseks ning muudaks kriisitelefoni salvestised sisuliselt üldotstarbeliseks tõendikoguks. Eelnõu regulatsioon on kujundatud LasteKS § 34⁵ eeskujul, mis näeb lasteabitelefoni teatud kõnede puhul ette samad salvestamise eesmärgid, väljastamise alused ja säilitustähtaaja. See ei välista, et andmesubjekt võib talle kohaldatavate andmekaitsestandardite alusel õiguspäraselt kättesaadavaks tehtud salvestist kasutada oma õiguste kaitseks, arvestades seejuures teiste isikute õiguste ja andmete kaitsega (IKÜM art 15). Ehk ohver võib nõuda enda isikuandmeid sisaldava kõnesalvestisega tutvumist ja enda isikuandmete koopia saamist IKÜM artikli 15 alusel. See õigus ei sõltu sellest, kas salvestiste võimalikku kasutamist tsiviil-, haldus- või muus kohtumenetluses on OAS-is nimetatud salvestamise eesmärgina. Salvestiste väljastamisel peab SKA siiski arvestama teiste isikute õiguste ja vabadustega IKÜM artikli 15 lõike 4 kohaselt ning võib seetõttu teiste isikute andmeid varjata või muul viisil kaitsta.
1.2. Ohvriabi kriisitelefoni teatud kõnede salvestamise periood peaks olema 1 aasta. Eelnõu §-ga 3 loodav OAS § 14' lg 3 näeks ette, et ohvriabi kriisitelefoni teatud kõned säilitatakse digitaalsel andmekandjal 6 kuud alates salvestamise kuupäevast. Feministeeriumi hinnangul jääb see salvestusperiood liiga lühikeseks, kuivõrd selle perioodi määramisel tuleks arvestada lisaks menetleja reageerimiskiirusele ja -võimekusele ka ohvri võimalust ja motivatsiooni süüteost teatada. Selliseks motivatsiooniks võiks pidada näiteks korduvalt samalaadse süüteo ohvriks sattumist. Ühendkuningriigis läbi viidud uuringu "Targeting Escalation of Intimate Partner violence: Evidence from 52,000 Offenders" kohaselt esineb kõige pikem ajavahemik lähisuhtevägivallasüütegude puhul korduvrikkujatel nende esimese ja teise rikkumise vahel, mis on keskmiselt 164 päeva ehk ülespoole ümardatult 6 kuud ("Time Between Repeat Incidents", lk 132). Esimese lähisuhtevägivalla juhtumi käigus tekkinud tõendid tuleks uurimisasutustele abiks nii esimese kui ka järgnevate juhtumite tõendamisel. Arvestades selliste süütegude tihti korduvat iseloomu ja asjaolu, et ohvrid kalduvad alles korduva ründamise järgselt süüteost politseid teatama, on oluline, et kui ohver teisest või järgnevast vägivalla episoodist uurimisasutusi teatab, toetaks tema teadet ka eelnevate episoodide kohta	Mittearvestatud. 6-kuuline säilitamistähtaeg on valitud optimaalsena, tuginedes sarnasele regulatsioonile lasteabitelefoni puhul (LasteKS § 34⁵). See periood on piisav, et menetleja jõuaks tõendeid küsida juhul, kui pöördumine toimub vahetult pärast sündmust. Pikem säilitamine (1 aasta) suurendaks isikuandmete töötlemise riske ja riivet eraelule olukorras, kus enamikku salvestisi kunagi menetluses ei vajata. Kui ohver pöördub politseisse hiljem, on esmaseks tõendiallikaks tema ütlused; kriisitelefoni salvestis on toetav lisatõend. Hetkel peame 6-kuulist tähtaega proportsionaalseks tasakaaluks ohvri abi ja andmekaitse nõuete vahel.

esinevad tõendid. Feministeerium palub pikendada eelnõuga vastu võetava OAS § 14' lg 3 ette nähtud kõnede salvestamise perioodi vähemalt kuni 1 aasta. Selline periood ei oleks ohvrite suhtes liigselt põhiõigusi riivav, eriti arvestades, et salvestamise eesmärk on teenida nende endi kaalukaid huvisid. Proportsionaalsuse hindamisel tuleks arvestada ka asjaolu, et juba olemasolev normistik näeb teatud juhtudel ette kohustuse salvestada andmesubjektide andmeid avalikes huvides kuni 1 aasta (vt nt ESS § 111' lg 4).	
2. Karistusseadustiku muudatuskavatsused 2.1. KarS § 175' sõnastusest "lapsporno" mõiste väljavahetamine mõistega "lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutav materjal". Toetame ettepanekut, aga toome välja võimaliku ohu uue sõnastuse puhul. KarS-i kommenteeritud väljaanne kirjeldab § 175 kommentaarides pornograafiat järgnevalt: "Pornograafia mõiste sisustamisel saab lähtuda PorTS § 1 lg 2 p-s 3 sätestatust: pornograafia on kujutamisiis, mis teisi inimlikke seoseid kõrvale või tagaplaanile jättes toob labaselt ja pealetükkivalt esile seksuaalsed toimingud. /.../ Lapspornograafia on seksuaalakti kujutamine lapseealisena näiva isikuga (§ 178 komm 3.2.2)." Seega on lapsporno sisuliselt määratletud õigustermin, millel on konkreetne tähendus. "Lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutav materjal" pole Feministeeriumile teadaolevalt sarnaselt piiritletud. Grammatiliselt tõlgendades läheb niisiis lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali suhtes ligipääsu taotlemise alla ka olukord, milles isik teadustöö tarvis otsib kas kohtulahendeid või ajaloolisi materjale, milles kirjeldatakse lapseealiste vastu toime pandud seksuaalsüütegusid. Sama probleem kerkib ka teostega, mis kujutavad laste seksuaalset kuritarvitamist ilmselgelt halvas valguses, näiteks Ilmar Raagi 2007. aasta film "Klass". Näeme, et seadusandja saab sellist asjade käiku ennetada sidudes käibel oleva lapsporno õigusmõiste sisu uue mõistega "lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutav materjal".	Arvestatud. Seletuskirja täiendatud.
2.2 Olemasolev KarS § 81 lg 1 kirjeldab, millisel juhul ei tohi isikut süüdi mõista ega karistada, aga juurde kavandatud KarS § 81 lg 1¹ räägib süütegude aegumisest. KarS § 81 lg 1 kirjeldab aegumise tagajärgi ja näeb alapunktidenä ette aegumistähtajad eri süütegudele, kavandatud KarS § 81 lg 1¹ ütleb, et asjassepuutuvate süütegude puhul esinevad teatud pikkusega aegumistähtajad – näeme nende kahe sätte vahel ühildumisviga. Sõnastuse erinevuse tõttu võib jääda mulje, et need sätted teevad erinevaid asju, kuigi nende eesmärk on sama. Pakume järgneva sõnastuse: "§ 81 /.../ (1') , mis on seotud noorema kui kaheksateistaastase isiku seksuaalse väärkohtlemise või kuritarvitamisega, kui: 1) käesoleva seadustiku §-s 144, 145, 145¹ või 175 sätestatud kuriteo, või §-s 133, 133¹, 141 või 141¹ sätestatud kuriteo puhul, kui see on toime pandud noorema kui kaheksateistaastase isiku suhtes ja selle toimepanemisest on möödunud kolmkümmend kaks aastat; 2) käesoleva seadustiku §-s §-s 175¹, 178, 178¹ ja 179 sätestatud kuriteo puhul, kui see on	Selgitame. Nii kohtupraktikas kui õiguskirjanduses on kehtivat KarS § 81 lg 1 sissejuhatavat lauset sisustatud kuritegude aegumistähtaegu sätestava sättenä. Eelnõu autorid ei pea viidatud ühildumisviga tõenäoliseks. Ka prokuratuur ega kohtud pole osutanud võimalikele tõlgendusprobleemidele seoses eelnõuga kehtestatava KarS § 81 lg 1¹ sõnastusega.

toime pandud noorema kui kaheksateistaastase isiku suhtes ja selle toimepanemisest on möödunud kolmkümmend kaks aastat."	
Harju Maakohus	
Samas ei pea me põhjendatuks kavandatud lahendust, mille kohaselt pikeneks teatud kuritegude aegumistähtaeg 20 või isegi 32 aastani pärast teo toimepanemist. Kohtupraktika näitab, et juba praegu tekitavad olulisi tõendamisraskusi juhtumid, kus väidetava kuriteo toimepanemisest on möödunud ligikaudu kümme aastat. Eriti puudutab see olukordi, kus kannatanu oli teo toimepanemise ajal väga noor laps. Sellistel juhtudel mäletab kannatanu sageli toimunut üldjoontes, kuid tal on raskusi sündmuste paigutamise ajaliselt. Sageli ei osata enam usaldusväärselt määratleda isegi seda, millises vanuses kannatanu teo toimepanemise ajal oli, rääkimata konkreetse aasta või ajaperioodi nimetamisest. Aja möödudes muutuvad mälestused paratamatult hägusamaks ning võivad seguneda hilisemate sündmuste ja kogemustega. Seksuaalkuritegude eripäraks on sageli puuduvad vahetud tunnistajad ning objektiivseid tõendeid ei ole aastaid hiljem enam võimalik koguda. Seetõttu põhineb tõendikogum suurel määral kannatanu ja süüdistatava ütlustel ning nende usaldusväärsuse hindamisel. Juba kümneaastase ajavahemiku korral on tõe tuvastamine kohtule sageli keeruline ülesanne. Veelgi pikema, 20- või 30-aastase ajalise distantssi korral suureneb märkimisväärselt oht, et kohtu käsutuses olev tõendibaas ei võimalda enam faktilisi asjaolusid vajalikul määral usaldusväärselt tuvastada.	Selgitame, et aegumistähtaegade pikendamise eesmärk on tagada lapsepõlves seksuaalvägivalda kogenud isikutele parem juurdepääs õiguskaitsele. Aegumine ei mõjuta kuriteo tõendamisstandardit kriminaalmenetluses. Oleme teadlikud võimalikest tõendamisraskustest, mis võivad aasta(kümnete) taguste kuriteojuhtumite puhul tekkida ning nendele on viidatud ka eelnõu seletuskirjas. Samas soodustavad pikemad aegumistähtajad selliste vanade juhtumite menetlemist, mille puhul on piisavalt tõendeid säilinud ja mida on võimalik koguda. Eelnõuga pakutud 20- ja 32-aastased aegumistähtajad põhinevad muu hulgas rahvusvahelistel soovitusel, ohvriuuringutel ja liikmesriikide praktilal.
Samal ajal tuleb tunnistada, et lapsepõlves seksuaalse väärkohtlemise ohvriks langenud inimesed ei pruugi olla valmis juhtunust kohe rääkima. Kohtupraktikas esitavad kaitsjad kannatanutele peaaegu alati küsimuse, miks nad ei pöördunud politseisse varem. Kannatanute vastused on üldjuhul sarnased: nad ei julgenud rääkida, tundsid häbi või hirmu või ei olnud emotsionaalselt valmis juhtunut avaldama. Selline käitumine on inimlikult mõistetav ning seda ei saa kannatanule ette heita. Samas nähtub praktikast, et enamik kannatanuid ei jää oma probleemidega aastakümneteks täielikult üksi. Sageli on nad juba täisealiseks saades või vahetult pärast seda pöördunud psühholoogi, psühhiaatri või muu spetsialisti poole ning rääkinud kogetust vähemalt ravisuhtes. Seetõttu võib eeldada, et hiliemalt noore täiskasvanuna on inimene üldjuhul saavutanud sellise küpsuse ja eneseteadlikkuse taseme, mis võimaldab tal oma trauma olemasolu teadvustada ning vajadusel kaaluda ka õiguskaitseasutuste poole pöördumist. Kui aga politseisse pöördutakse alles 35-, 40- või veelgi vanemas eas, tekib menetluse seisukohast paratamatult küsimus, kas tõe usaldusväärne tuvastamine on enam võimalik. Küsimus ei seisne kannatanu motiivide kahtluse alla seadmises, vaid kohtumenetluse võimes tuvastada aastakümnete taguseid sündmusi viisil, mis tagab õiglase menetluse mõlemale poolele. Kaitseõiguse seisukohast on sellises olukorras loomulik küsida, miks	

kriminaalmenetlust ei algatatud varem, kui kannatanu oli juba aastaid teadlik toimunud ja selle mõjust tema elule. Mida pikem on teo ja menetluse vahele jääv ajavahemik, seda suuremaks muutuvad tõendamisraskused. Võimalikud tunnistajad võivad olla surnud või nende mälu oluliselt halvenenud, dokumente ei pruugi enam alles olla ning ka kannatanu enda mälestused võivad olla aja jooksul muutunud. Need riskid on välja toodud ka seaduseelnõu seletuskirjas endas. Selle tulemusena suureneb oht, et kohus peab otsuse tegema väga piiratud ja nõrgenenud tõendibaasi alusel. See omakorda suurendab ekslike kohtulahendite riski. Seletuskirjas on samuti märgitud: Aegumistähtaegade kehtestamisel tuleb arvestada nii kuriteo raskuse, kahjustatud õigushüve, karistuse preventiivse mõju kui ka riigi võimekusega kriminaalmenetlusi tõhusalt läbi viia ja kuritegusid tõendada. Soovime juhtida tähelepanu, et õigusemõistmise eesmärk ei ole üksnes võimaldada kuritegude menetlemist võimalikult pika aja jooksul, vaid tagada ka usaldusväärne faktiliste asjaolude tuvastamine ning õiglane menetlus kohtus. Seetõttu leiame, et kuigi alaealiste vastu toime pandud seksuaalkuritegude puhul on põhjendatud hetkel kehtivast pikem aegumistähtaeg, ei ole 20- või 32-aastane aegumistähtaeg menetlusliku tõe tuvastamise seisukohalt põhjendatud. Mõistlikuks lahenduseks näeme aegumistähtaaja mõõdukat pikendamist, näiteks kuni 15 aastani, mis arvestaks ühelt poolt kannatanu vajadusega saada aega juhtunust rääkimiseks, kuid teisalt säilitaks ka realistliku võimaluse koguda ja hinnata usaldusväärseid tõendeid ning tagada õiglane kohtumenetlus.	
---	--

MTÜ Naiste Tugi- ja Teabekeskus

Samas, § 14 lõik 5 lisamine ei ole meie arvates õige, sest inimesel, kes abi/teenust saab, ei pruugi olla soovi neid kõnesid saada. Kui on teada, et nendega võidakse edaspidi suvalisel ajahetkel kontakteeruda, võib see teadmine takistada nende valmisolekut abi otsida. Peab arvestama, millise traumaga nad tulevad ja vähendada tuleb kõiki takistusi.	Teadmiseks võetud. Tagasiside küsimise eesmärk on ohvriabi teenuste kvaliteedi parandamine ja ohvrite vajadustele vastavuse tagamine. Mõistame muret võimaliku taasohvristamise pärast, mistõttu on tagasiside andmine rangelt vabatahtlik ja isikule jääb õigus sellest igal hetkel keelduda. Sotsiaalkindlustusamet töötab välja traumeadliku ja ohvrisõbraliku viisi kontaktivõtuks. Teenuse kvaliteedi hindamine on vältimatu, et tagada ohvriabi tõhusus, ning ohvrite vahetu kogemus on selleks kõige usaldusväärsem allikas. Kui me ei küsi inimeste endi kogemust, tunnetust ja ka ettepanekuid, kuidas neid paremini toetada, ei saa me pakkuda parimat võimalikku abi. Selgitame ka, et ohvriabitöötajad suhtlevad ohvritega pidevalt ja seega sõnumid või kõned Sotsiaalkindlustusametist ei ole automaatselt traumeerivad.
Oleme tõsiselt häiritud, et muudatuste paketist on jäetud välja kestav vaimne vägivald (<i>Coercive Control</i>) (ka sundiv kontroll), mis on naistevastase ja perevägivalla keskne vägivaldvorm. Lisaks direktiivile, mis seab riigile kohustuse vaimset vägivalda kriminaliseerida, on GREVIO baasaruanne esitanud Eesti kohta nõude viia Eesti seadusandlus vastavusse Istanbuli konventsiooni artikliga 33 (peatükk 5, art.165, 17.11.2022.), mis samuti nõuab kestva vaimse	Selgitame. Sundiva kontrolli kriminaliseerimine on oluline teema, mida Justiits- ja Digiministeerium analüüsib eraldiseisvalt. Käesoleva eelnõu fookus on aegumistähtaegadel ja ohvriabi seaduse direktiiviga kooskõlla viimisel. Sundiva kontrolli kriminaliseerimine nõuab põhjalikku ettevalmistust, sh menetluspraktika analüüsi, et vältida ülekriminaliseerimist ja tagada sätte tõendatavus. Ministeerium on teadlik Istanbuli

vägivalla kriminaliseerimist. Lähisuhtevägivald algab peaaegu alati just sellest vägivallavormist, allutamisest. Vaimne vägivald võib kesta aastaid või aastakümneid suhtes olles ning jätkuda aastaid peale suhtest väljumist. Tugikeskused näevad sageli ohvreid, kel pole füüsiliselt mingeid vigastusi, aga psühholoogiliselt on neid mõjutatud aastaid. Oleme seda vägivallavormi toonud seadusandjatele välja aastaid koos erinevate näidetega, kuidas seda teostatakse ning mis on tagajärjed. Samuti oleme pakkunud, et korraldame koostöökohtumisi teiste Euroopa riikide esindajatega, mis on selle vägivallavormi kriminaliseerinud ja kus see on praktilises töös olnud juba aastaid. Paraku ei ole ametkonnad sellega kaasa tulnud. Oleme valmis jätkama koostööd kõigi asjakohaste ametitega, et see vägivallavorm saaks lisatud Karistusseadustikku eraldi paragrahvi või § 121 alapunktina.	konventsiooni ja GREVIO suunistest ning jätkab tööd sobiva koosseisu väljatöötamiseks teise menetluse raames. Oleme avatud koostööks tugikeskustega ekspertiisi saamiseks.
Rahandusministeerium	
1. Seletuskirja punktis 7.2 on nimetatud, et seaduse rakendamiseks on SKA-s vajalik juurde luua kolm ametikohta, samas on ka öeldud, et töökoormuse võimaliku kasvuga seotud kulu ei ole võimalik täpselt prognoosida. Kolme ametikoha kulu on üsna täpselt prognoositav. Täiendavad ametikohad tuleks luua vastavalt tegelikule töökoormuse tõusule.	Arvestatud. Täpsustame seletuskirja punkti 7.2. Kolme täiendava ametikoha vajadus tuleneb prognoositavast esmakontaktide ja nõustamisvajaduse kasvust seoses andmete laiemas edastamisega Sotsiaalkindlustusametile. Täpsustame, et kuigi täpne pöördumiste arv sõltub ohvrite valmisolekust abi vastu võtta, on kolm ametikohta miinimumvajadus süsteemi toimimiseks uutes tingimustes. Edasine personaliootsuste tegemine toimub vastavalt tegeliku töökoormuse seirele.
2. Eelnõu seletuskirjas on toodud lõik: „Ohvriabiteenuste rahastamiseks on sotsiaalminister esitanud taotluse riigieelarvest raha saamiseks: 2027. aastaks u 1,2 miljonit eurot, 2028. aastaks u 1,6 miljonit eurot, 2029. aastaks u 1,8 ja 2030. aastaks u 1,8 miljonit eurot.“. Enne eelnõu esitamist Vabariigi Valitsusele, tuleks seletuskirja kulude katmise osa uuendada Vabariigi Valitsuse 2027. aasta tehtud riigieelarve otsustega ning täpsustada, kuidas on kavas planeeritud kulud katta.	Arvestatud. Eelnõu seletuskirja punkti 7.2 täiendatakse vastavalt Vabariigi Valitsuse 2027. aasta riigieelarve strateegia ja riigieelarve eelnõu kohta tehtud värsketele otsustele.
Riigiprokuratuur	
Kavandatava KarS § 81 lg 1¹ punkti 1 sõnastuse osas juhib prokuratuur tähelepanu, et KarS §-des 133, 133¹, 141, 141¹ on olemas eraldi kvalifitseeritud koosseisud juhuks, kui tegu on toime pandud noorema kui kaheksateistaastase isiku suhtes. Seega võiks sättes viidata otse kvalifitseeritud koosseisudele vastavalt: „§ 133 lg 2 p-s 2, § 133¹ lg 2 p-s 2, § 141 lg 2 p-s 1 või § 141¹ lg 2 p-s 1 sätestatud kuritegu“.	Arvestatud. Prokuratuuri ettepanek on õigusselguse ja määratletuse huvides põhjendatud.
Prokuratuur toetab mõiste „lapsporno“ asendamist sisult täpsemala mõistega „lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutav materjal“. Samas juhime tähelepanu, et karistusseadustikus on seni kasutatud valdavalt mõistet „teos“. Seetõttu võiks eelnõu edasisel menetlemisel kaaluda, kas sõna „materjal“ kasutamine on terminoloogiliselt sobiv või tuleks mõisteid kogu karistusseadustikus läbivalt samamoodi kasutada.	Selgitame. Kehtiva KarSi kohaselt võib mõistete „lapsporno“ ja „lapspornograafia“ alla liigituda erinevad pornograafilise või erootilise sisuga teosed, mis hõlmavad alaealist isikut. Mõistet „teos“ KarS §-s 178 sätestatud kuriteo objektiivse koosseisu elemendina on hoitud lahus koondterminist „lapsporno“, mis sisaldub kuriteokoosseisu pealkirjas. Seletuskirja on täiendatud vastavate selgitustega, mille kohaselt „lapse seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali“ näol on tegemist koondterminiga senise

	„lapspornograafia“ asemel. Terminoloogiline muudatus ei ole mõeldud kitsendama KarS §-des 175 ¹ ja 178 sätestatud kuriteokoosseisude kohaldamisala ega muutma koosseisulisi tunnuseid.
Samuti peab prokuratuur jätkuvalt oluliseks, et eelnõuga kaasneks piisav ressursialdus prokuratuurile. Pikemate aegumistähtaegade tõttu jõuab menetlusse suurem arv kriminaalasju. Ajaliselt kaugemate juhtumite uurimine võib osutuda keerulisemaks ja ressursimahukamaks ning tingida pikemaid kohtumenetlusi. Seega mõjutavad kavandatavad muudatused vahetult prokuratuuri.	Teadmiseks võetud. Justiits- ja Digiministeerium mõistab prokuratuuri vajadust piisava ressursi järele, et tagada raskete lastevastaste seksuaalkuritegude menetlemise tõhusus. Kuna aegumistähtaegade pikendamise mõju avaldub järk-järgult mitme aastakümne jooksul, siis hinnatakse täiendava ressursi vajadust jooksvalt riigieelarve strateegia protsessis vastavalt tegelikule menetluste arvu kasvule.
Siseministeerium	
1. Siseministeeriumi tagasisides karistusseadustiku VTK-le (21.07.2026) palusime analüüsida erinevate lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegade kohaldamisega kaasnevaid praktilisi probleeme ning kaaluda, kas regulatsiooni selguse ja rakendamise lihtsuse huvides oleks põhjendatud kehtestada samad aegumistähtajad. Eelkõige võib küsimus tekkida olukorras, kus kriminaalmenetlust alustatakse raskema kuriteokoosseisu tunnustel, millele kohaldub pikem aegumistähtaeg, kuid menetluse käigus muutub teo õiguslik kvalifikatsioon ning kohaldamisele kuulub lühema aegumistähtajaga koosseis, mille puhul võib tegu selleks hetkeks oli juba aegunud. Palume veel kord kaaluda kas lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegade eristamine on põhjendatud.	Selgitame. Karistusõiguse üldpõhimõtted toetavad aegumistähtaegade diferentseeritust lähtuvalt süüteo raskusastmest, mida peegeldab ka kehtiv aegumisregulatsioon (KarS § 81 lg 1). Antud juhul põhineb aegumistähtaegade omavaheline eristamine (32 vs 20 aastat) kuritegude raskusastmel ja iseloomul (kontaktset vs mittekontaktset teod). Kvalifikatsiooni muutumise risk menetluse käigus on karistusõigusele omane, kuid antud kuriteokoosseisude raskusastet ja omavahelisi erisusi silmas pidades on ebatõenäoline, et 32-aastase aegumistähtajaga kuritegu (s.o nt inimkaubandus, KarS §-d 141-145 ¹) võidakse menetluse käigus ümber kvalifitseerida 20-aastase aegumistähtajaga kuriteoks (s.o KarS §-d 175 ¹ , 178, 179) või vastupidi.
2. Palume eelnõu punktis 4 asendada sõna „seadus“ sõnaga „seadustik“.	Arvestatud.
3. Teeme ettepaneku täiendada ohvriabi seaduse (edaspidi OAS) eelnõu § 8 lõike 5 seletuskirja ning avada, millise eesmärgi täitmiseks on kavas kaasata politseid. Seletuskirjas võiks selgemini välja tuua, et kaasamine toimub asutuse pädevusest lähtuvalt.	Arvestatud. Täiendame seletuskirja selgitusega, et kõikide osapoolte, sh Politsei- ja Piirivalveameti kaasamine OAS § 8 lõike 5 alusel toimub lähtuvalt asutuse seadusjärgsest pädevusest. PPA puhul võib see olla eelkõige ohvri turvalisuse tagamine ja riskide hindamine kui see on vajalik ohvri abivajaduse terviklikuks hindamiseks ja abi osutamiseks.
4. OAS eelnõu § 7 lõike 1 kohaselt edastab ohvri andmed Sotsiaalkindlustusametile menetleja. Seletuskirjas kirjeldatakse aga abi pakkumist ka juhul, kui võimalikust vägivallast on teada andnud kolmas isik või ohver ise. Sellest ei selgu üheselt, kas kolmas isik saab pöörduda ohvri abivajadusest teatamiseks vahetult Sotsiaalkindlustusameti poole või peab teave jõudma ametini menetleja kaudu. Palume kavandatud andmeedastuse käiku selgitada ning viia eelnõu sõnastus ja seletuskiri omavahel kooskõlla. Kui eesmärk on võimaldada ka kolmandal isikul ohvri abivajadusest otse Sotsiaalkindlustusametile teada anda, palume sätte sõnastust muuta.	Arvestatud. OAS § 7 lõike 1 kehtib ainult menetleja puhul. Täpsustasime seletuskirja. Selgitame ka, et Sotsiaalkindlustusameti poole saab pöörduda igaüks ilma vahendamise või suunamiseta, aga kõnealune säte kehtib ainult menetleja puhul.
5. Siseministeerium teeb ettepaneku täiendada kehtivat OAS § 10 lõikega, mis looks juurde õiguslikud alused surma või raske tervisekahjustusega lõppenud perevägivalla juhtumite süstemaatiliseks analüüsimiseks. Tegemist oleks täiendusega, mille vajadusele on viidatud ka	Mittearvestatud. Lähisuhtevägivalla poliitikakujundamise küsimusi lahendatakse lähisuhtevägivalla ekspertrühma ja juhtrühma koostööformaadis.

Siseministeeriumi tellitud ja Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskuse läbiviidud juhtumianalüüsis, mis keskendus aastatel 2019 – 2023 Eestis aset leidnud surmaga lõppenud lähisuhtevägivalla juhtumitele 1. Sellise täienduse tegemist OAS-s on toetanud ka lähisuhtevägivalla ekspertrühm, kuhu kuuluvad Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Justiits- ja Digiministeeriumi, Politsei- ja Piirivalveamet, Sotsiaalkindlustusamet ning Riigiprokuratuuri esindajad. Kuna ühise analüüsi tegemine eeldab asutustevahelist andmevahetust, tuleb selleks sätestada selge õiguslik alus. Seni on asutused raskeid perevägivalla juhtumeid analüüsinud peamiselt eraldi, kuid süsteemsete kitsaskohtade tuvastamiseks ja juhtumitest õppimiseks on vaja eri asutuste ühist vaadet. Soovitusi selliste süsteemsete analüüside jaoks on Eesti riik saanud ka rahvusvahelisel tasandil, sh Euroopa Nõukogu ekspertorganisatsiooni GREVIO raporti ning ÜRO naistevastase vägivalla eriraportööri soovitude kaudu. Oluline on siinkohal rõhutada, et pakutud ettepanek ei kohusta kõiki perevägivalla juhtumeid analüüsima, vaid loob õigusliku aluse teha seda raskemate juhtumite korral.	
6. Eelnõu annab Sotsiaalkindlustusametile õiguse kontrollida psühholoogilist abi vahetult osutavate isikute vastavust OAS § 12 lõike 3 punktides 3 ja 4 sätestatud nõuetele. Palume seletuskirjas selgitada, kuidas saab Sotsiaalkindlustusamet kontrollimiseks vajalikud andmed abi vahetult osutavate isikute kohta. Lisaks palume hinnata, kas kavandatava kontrolli tegemine eeldab täiendavaid muudatusi karistusregistri seaduses.	Muudatus on eelnõust välja jäetud.
7. Teeme ettepaneku muuta OAS § 14¹ lõikes 1 kõnede salvestamise eesmärkide järjestust nii, et ohvriabi kriisitelefoni tegevusega seotud eesmärgid oleksid nimetatud järjest ning salvestise kasutamine tõendina süüteomenetluses nende järel. Selline järjestus eristaks selgemalt kriisitelefoni teenuse osutamisega seotud eesmarke salvestise võimalikust kasutamisest süüteomenetluses.	Arvestatud. Nõustume, et eesmärkide loetelu peaks järgima loogilist järjekorda, kus esikohal on teenuse osutamise vahetud eesmärgid ja seejärel sekundaarsed eesmärgid nagu tõendina kasutamine süüteomenetluses. Muudame OAS § 14¹ lõike 1 sõnastust vastavalt ettepanekule.
8. Palume lisada seletuskirja mõjude peatükki andmekaitsemõjude hinnang. Näiteks eelnõu võimaldab väljastada kõnesalvestisi Politsei- ja Piirivalveametile süüteomenetluses tõendina kasutamiseks, kuid seletuskirjas ei ole piisavalt käsitletud selle mõju helistajate privaatsusele ja usaldusele kriisitelefoni vastu.	Selgitame, et sätte loomisel on võetud eeskujuks juba toimiv lasteabitelefoni lahendus ning lähtutud nimetatud kogemusest regulatsiooni ja praktika lahendamisel. Ohvriabi kriisitelefoni tehtavate kõnede salvestamine on vajalik ohvri abivajaduse paremaks väljaselgitamiseks, abi kvaliteedi tagamiseks ning vajaduse korral kõnes sisalduva teabe kasutamiseks süüteomenetluses tõendina. Riive on põhjendatud ja proportsionaalne, kuna salvestisi kasutatakse üksnes seaduses sätestatud eesmärkidel ning nende säilitamise tähtaeg on piiratud kuue kuuga. Salvestise väljastamine on lubatud üksnes Politsei- ja Piirivalveametile, prokuratuurile või kohtule ning üksnes süüteomenetluses tõendina kasutamiseks. Selline piirang vähendab ohtu, et kriisitelefoni kaudu usaldatud teavet kasutatakse muul eesmärgil või jõuab põhjendamatult kolmandate isikuteni. Kuue kuu möödumisel salvestis kustutatakse. Helistajate usalduse tagamiseks teavitatakse neid kõne alguses selle salvestamisest ja salvestamise eesmärkidest. Arvestades salvestamise piiratud eesmarke, rangelt reguleeritud juurdepääsu ning lühikest säilitamistähtaega, ei ole ette

	nähtav, et muudatus vähendaks põhjendamatult ohvrite valmisolekut kriisitelefoni poole pöörduda. Vastupidi, salvestamine aitab tagada kvaliteetsema abi osutamise ning ohvrite õiguste tõhusama kaitse. Ülaltoodu on käsitletud ka seletuskirjas sätte selgituse juures.
Tartu Ringkonnakohus	
Siiski on esiteks küsitav, kas praegune lahendus on proportsionaalne. Eelnõu kohaselt ei pikeneks aegumistähtjad mitte n-ö protsentides, vaid mitmetes kordades. 32 aastat – kusjuures lisanduvad veel aastad ohvri täisealiseks saamiseni – on senist aegumistähtaegade reeglistikku silmas pidades sedavõrd pikk, et tekib küsimus selle perioodi loogilisuses ja süsteemi sobimises. 32 aastat on laias laastus üks inimpõlv. Kui tegu aegub alles nt 40 aastat pärast selle toimepanemist (8 aastat ohvri täisealisuseni pluss 32 aastat), tunduks aegumissüsteemiga rohkem kooskõlas olevat see, kui tegu tunnistatakse üldse aegumatuks. Mõningate eriti rasket laadi seksuaalkuritegude puhul (näiteks raskendavatel asjaoludel (kvalifitseeritud) vägistamine) võiks ehk nõnda toimida – aga kindlasti mitte kõigi nende tegude puhul, mille osas nähakse eelnõus ette 32-aastane aegumistähtaeg. Lisaks sellele ei saa unustada, et aegumise instituut on ellu kutsutud ka riigi ressursside säästmiseks. On alust karta, et paljude nt 40 aastat tagasi aset leidnud tegude osas kujuneks menetlus edutuks. Seksuaalkuritegude puhul on niikuinii tihti tegemist sõna-sõna-vastu olukorraga. Kui keegi esitab mingeid väiteid aastakümneid tagasi toimunud tegude kohta, tekib tihtipeale paratamatult küsimus, kui õiged need väited on. On ilmselt üldteada, aga lisaks sellele ka teaduslikult tõestatud, et ajapikku unustab inimene palju. Sellest johtuvalt ei pruugi ohvril olla meeles teo täpseid asjaolusid. See omakorda võib tekitada täiendavaid küsimusi tema väidete usaldusväärsuses. Samas peab riik tihtipeale ka sellistes olukordades asju menetlema – ja panema nende menetluste alla nii politsei, prokuratuuri kui ka kohtute ressursse. Piiratud vahendite tingimustes on selliselt talitamise põhjendus küsitav. Kokkuvõtlikult võiks kaaluda järgmist. Esiteks võiks aegumistähtjad pikeneda märksa vähem kui eelnõus plaanitud: näiteks seniselt viielt aastalt kümnele ja seni kehtinud kümneelt aastalt viieteistkümnele või kahekümnele. Teiseks võiks mõningad eriti rasked kuriteod muuta aegumatuteks.	Selgitame. Lähtuvalt õigushüvede konkurentsist on karistusõiguse süsteemis aegumatus reserveeritud olnud rahvusvahelist õigust mõjutavatele kuritegudele, mille hukkamõist ei põhine üksnes individuaalse õigushüve kahjustamisel, vaid kogu rahvusvahelise õiguskorra kaitset. Sisulised kaalutlused nende kuritegude aegumatuse kehtestamisel ei ole samastatavad lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegade pikendamise kaalutlustega. Eelnõuga pakutavad 20- ja 32-aastased aegumistähtjad põhinevad muu hulgas rahvusvahelistel soovitusel, ohvriuuringutel ja liikmesriikide praktilal. Aegumine ei mõjuta kuriteo tõendamisstandardit kriminaalmenetluses. Oleme teadlikud võimalikest tõendamisraskustest, mis võivad aasta(kümnete) taguste kuriteojuhtumite puhul tekkida ning nendele on viidatud ka eelnõu seletuskirjas. Samas soodustavad pikemad aegumistähtjad selliste vanade juhtumite menetlemist, mille puhul on piisavalt tõendeid säilinud ja neid on võimalik koguda.
Tervise Arengu Instituut	
1) Kohalike omavalitsuste küsimus Seletuskirjas väidetakse, et kohalikele omavalitsustele uusi ülesandeid ei lisata. Samal ajal käsitlevad eelõule lisatud määrused „Naistevastase vägivalda ja perevägivalda tõkestamist, ennetamist ja koolituse koordineerivad asutused ja ohvrite suunamismehhanism“ § 3 ja § 4 KOV asutusi suunamismehhanismi osalistena ning sama määruse § 6	Selgitame, et eelnõuga ei panda kohaliku omavalitsuse üksustele uusi riiklikke kohustusi, vaid täpsustatakse olemasolevat koostööraamistikku (nt MARAC-mudel), kus KOV-id juba osalevad oma lastekaitseseadusest ja sotsiaalhoolekande seadusest tulenevate ülesannete täitmisel. Täiendame siiski seletuskirja, et KOV-i kaasamine koostöövõrgustikku toimub nende seadusjärgse pädevuse

lõige 2 näeb ette KOV kaasamise. Need väited vajavad omavahelist kooskõlla viimist. TAI paikkondliku tervisedenduse vaatest ei tohiks KOVidele tekkida ebamääraseid märkamise, suunamise, ennetuse või koolituse kohustusi ilma rolli ja ressursivajaduse hindamiseta. Ettepanek: Kui KOVidele tekivad uued tervisedenduse ja ennetusega seotud ülesanded peab TAI olema sellest juba eelnevalt informeeritud.	piires ega too kaasa vajadust uute lisaressursside järele väljaspool olemasolevaid funktsioone.
2) Statistika kohustuse ja andmevastutuse ebaselgus Eelnõu lisa „Määruste kavandid“: Naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist, ennetamist ja koolitusi koordineerivad asutused ja ohvrite suunamismehhanismi määruse eelnõu § 5 punktid 1–5 ja § 6. ja seletuskirja peatükk 6.2, milles käsitletakse ühtsemat andmekogumist ja asutuste koostööd. Määruse § 5 järgi kuulub statistika kogumine kõigi viie koordineeriva ministeeriumi ülesannete hulka. Sellest ei selgu: 1) vastus, tööjaotus, tegevuse mahud jms seonduv; 2) millist statistikat iga ministeerium kogub? 3) kes koordineerib riiklikku tervikpilti? 4) kes määrab kasutatavad mõisted, tunnused ja kvaliteedinõuded? 5) kuidas välditakse samade andmete korduvat kogumist? 6) millal on kasutusel isikustatud või agregeeritud andmed? Ka TAI-le võib uuest regulatsioonist tekkida uusi analüüsi- või andmekogumise ülesandeid läbi sotsiaalministeeriumi poolt antud ülesannete täitmisel. Ettepanekud: 1) Palume täpsustada naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist, ennetamist ja koolitusi koordineerivad asutused ja ohvrite suunamismehhanismi määruse §-s 5 sätestatud statistika kogumise ülesannet. Määrusest või seletuskirjast peaks selguma, milline asutus koordineerib naistevastase vägivalla ja perevägivalla kohta riikliku tervikpildi koostamist, milliseid andmeid kogutakse ning kuidas tagatakse ühtsed mõisted, andmestandardid ja kvaliteedinõuded. 2) Kui TAI-le kavandatakse täiendav statistika-, seire- või analüüsiülesanne, tuleb täpsustada selle sisu ja ressursimõju.	Selgitame. Määruse edasise ettevalmistamise käigus arutatakse kavandi sisu kõigi asjaomaste osapooltega, et leppida ühiselt kokku nii koostöö täpsemad põhimõtted kui ka regulatsiooni sõnastus.

Haridus- ja Teadusministeerium

Haridus- ja Teadusministeerium kooskõlastab karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, ohvriabi seaduse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu järgmiste märkustega arvestamisel. Eelnõule eelnenud väljatöötamiskavatsus käsitles lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegade muutmist, aga mitte käsitletud naistevastase vägivalla ega perevägivalla teemat. Eelnõu kohaselt täiendatakse ohvriabi seaduse § 14 lõikega 3², mille alusel kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamise, ennetamise ja koolitusega tegelevate asutuste ülesanded ning ohvrite abistamise suunamismehhanismi.	Selgitame, et määrusega ei soovita sisuliselt luua uusi ülesandeid ega kohustusi ühelegi osapooltele. Määruse kavandi koostamisel on eeskujuks võetud olemasolev lahendus inimkaubandusevastase tegevuse koordineerimise korraldamisel (OAS § 14 lg 3¹). Eelnõus kavandatava sätte näol on tegemist naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamise direktiivist tuleneva kohustusega tagada koordineeritud poliitika ja koordineerimisasutus või asutused. Määruse edasise ettevalmistamise käigus arutatakse kavandi sisu kõigi asjaomaste osapooltega, et leppida ühiselt kokku nii koostöö täpsemad põhimõtted kui ka regulatsiooni sõnastus.
---	---

Nimetatud volitusnormi alusel koostatud rakendusakti kavandi kohaselt on Haridus- ja Teadusministeerium oma pädevuse piires naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist, ennetamist ja koolitusi koordineeriv asutus. Koordineeriva asutuse ülesannetena nähakse ette ennetuse ja koolituste korraldamine, statistika kogumine ning haridusvaldkonna koordineerimine. Lisaks peab koordineeriv asutus looma koostöövõrgustikke, kaasama erinevaid asutusi ja organisatsioone ning töötama välja ja rakendama tegevuskavasid ja poliitikakujundamise soovitusi. Haridus- ja Teadusministeeriumile kavandatavate ülesannete puhul ei nähtu eelnõu seletuskirjast ega rakendusakti kavandist piisavalt selgelt nende sisu, ulatus ega täitmise korraldus. Samuti ei ole võimalik hinnata, millises ulatuses on tegemist ministeeriumi olemasolevate ülesannete täpsustamisega ning millises ulatuses uute ülesannete andmisega. Seetõttu ei ole võimalik hinnata, milliseid konkreetseid tegevusi peab Haridus- ja Teadusministeerium nende ülesannete täitmiseks tegema, milliste asutuste tegevust koordineerima ega seda, kas ministeerium peab koolitusi ise välja töötama, korraldama või rahastama. Samuti ei ole võimalik hinnata ülesannete täitmiseks vajalikku töömahtu, nende rakendatavust ega täitmiseks vajalikke ressursse. Ebaselgeks jääb ka statistika kogumise ülesande sisu. Rakendusakti kavandist ei nähtu, milliseid andmeid tuleb koguda, millistelt asutustelt neid saadakse, milline on andmekogu. Samuti ei selgu, kas ja millises ulatuses hõlmavad kavandatavad ülesanded noortevaldkonda, kuigi Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalasse kuuluvad ka noortepoliitika ja noorsootöö. Kui ülesanded hõlmavad noortevaldkonda, saavad haridustöötajate kõrval olla määruse kavandi § 7 lõikes 3 naistevastase vägivalla ja perevägivalla teemaliste koolituste sihtrühmana nimetatud ka noorsootöötajad. Eeltoodust tulenevalt palume täpsustada Haridus- ja Teadusministeeriumile kavandatavate ülesannete sisu, ulatust ja täitmise korraldust ning täiendada selles osas seletuskirja. Juhul kui eelnõu väljatöötajad kavandavad Haridus- ja Teadusministeeriumile või ministeeriumi vastutusala asutustele täiendavaid ülesandeid või mistahes muid vastutusi, mis toovad kaasa täiendava töömahu või eelarvelised kohustused, tuleks enne seletuskirja täiendamist kavandatu ka ülesande saajatega eraldi läbi rääkida. Esitatud materjalide põhjal ei ole võimalik hinnata kavandatud ülesannete mõju Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalale, nende rakendatavust ega nende täitmiseks vajalikku ressursivajadust. Soovides mitte takistada eelnõu terviklikku menetlust, kooskõlastame hetkel kavandatud aktid märkustega arvestamisel. See tähendab, et palume enne järgmist menetlusetappi tagada Haridus- ja Teadusministeeriumi sisuline nõusolek eespool toodud teemade osas.	Haridus- ja Teadusministeerium osaleb juba praegu lähisuhtevägivalla ennetamise ekspertrühma töös ning panustab lähisuhtevägivalla ennetamise tegevuskava elluviimisse. Kavandi eesmärk on eelkõige sätestada õigusaktis koordineeritud koostöö korraldus, mis tuleneb direktiivist, ning anda juba toimivale koostööle selgem õiguslik raamistik.
--	---

Sotsiaalministeerium	
Teeme ettepaneku täiendada eelnõu ohvriabi seaduse §-ga 10¹, millega luuakse õiguslik alus surma või raske tervisekahjustusega lõppenud perevägivalla juhtumite süstemaatiliseks analüüsimiseks. Ettepaneku sätte tekst ja seletuskiri on käesoleva kirja lisas. Soovime veel kord rõhutada lähisuhtevägivalla ekspertrühmas kokkulepitud ohvriabi seaduse täienduse vajalikkust §-ga 10¹. Ekspertrühma kuuluvad Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Justiits- ja Digiministeeriumi, Politsei- ja Piirivalveameti, Sotsiaalkindlustusameti ning Riigiprokuratuuri esindajad, kes kõik on näinud vajadust sellise sätte lisamiseks. Kuna analüüsi käigus toimub asutuste vahel andmevahetus, tuleb sellele ka õiguslik alus anda. Oleme kaalunud erinevaid lahendusvariante ja jõudnud arusaamale, et seaduses sätestamata sellist analüüsi siiski teha ei saa. Direktiiv ei eelda riigilt üksnes ohvritele abi pakkumist, vaid ka läbimõeldud ja süsteemset lähenemist vägivalla ennetusele, sealhulgas võimet oma vigadest õppida. 48% kogu vägivallakuritegevusest Eestis perevägivald, sellest enamus on füüsiline vägivald. Eestis hukub igal aastal perevägivalla tagajärjel mitu inimest. Raskete juhtumite puhul on oluline saada tervikvaade sellest, kuidas erinevad asutused on olukorda märganud ja sekkunud ning kas süsteemis on olnud lünki – kas mõni vajalik üleminek on puudunud, inimene on abisüsteemist välja langenud või oleks varasem ja paremini toimiv sekkumine võinud olukorra kujunemist mõjutada. Selliseid analüüse on asutused seni teinud eraldi, aga just erinevate asutuste ühine vaade on vajalik selleks, et tuvastada süsteemi kitsaskohad ja õppida rasketest juhtumitest. Selleks ongi vaja sätestada õiguslikud alused andmete vahetamiseks ja analüüsi tegemiseks. Ohvriabi seaduse § 10¹ täiendus on koostatud just selle eesmärgiga. See ei tekita kohustust kõiki perevägivalla juhtumeid analüüsida, vaid loob õigusliku aluse teha seda raskemate juhtumite korral.	Mittearvestatud.
Eesti Linnade ja Valdade Liit	
1. Ohvriabi seaduse (edaspidi OAS) § 8 lõiked 3–5 annavad Sotsiaalkindlustusametile õiguse kaasata „asjaomase kohaliku omavalitsuse üksuse“ ohvri abivajaduse hindamise ja abistamise kõigi naistevastase vägivalla ja perevägivalla juhtumite puhul. Seni on selline võrgustikutöö (MARAC) toimunud ainult suure riskiga juhtumite puhul. Seletuskirja järgi kasvab ohvriabitöötajate töökoormus kuni neli korda. Kui toimub süsteemne kaasamine siis on oodata ka kohalike omavalitsuste töökoormuse ja pakutavate sotsiaalteenuste suurenemist. Teeme ettepaneku hinnata kohaliku omavalitsuse töötajate töökoormust ja mõju	Selgitame, et määrusega ei soovita sisuliselt luua uusi ülesandeid ega kohustusi ühelegi osapoolele. Määruse kavandi koostamisel on eeskujuks võetud olemasolev lahendus inimkaubandusevastase tegevuse koordineerimise korraldamisel (OAS § 14 lg 3¹). Eelnõus kavandatava sätte näol on tegemist naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamise direktiivist tuleneva kohustusega tagada koordineeritud poliitika ja koordineerimisasutus või asutused.

sotsiaalteenustele. Kui seaduse eelnõuga oodatakse omavalitsuse süsteemset osalemist, tuleb hinnata selle mõju omavalitsustele ja katta kulud riigieelarvest.	Määruse edasise ettevalmistamise käigus arutatakse kavandi sisu kõigi asjaomaste osapooltega, et leppida ühiselt kokku nii koostöö täpsemad põhimõtted kui ka regulatsiooni sõnastus.
2. OAS § 8 lõige 3 („õigus andmeid töödelda ka menetlusse kaasatud osapoolte vahel“) jätab lahtiseks, milliseid andmeid ja millisel alusel võib omavalitsus Sotsiaalkindlustusametile ja teistele osalistele edastada ning milliseid andmeid talle edastatakse. Lisaks tugineb andmetöötlus ohvri nõusolekule. Seaduse eelnõu ei käsitle olukorda, kus ohver on laps või kus perevägivalla peres elab laps ning vanem ise on vägivaltselja või keeldub nõusolekust. Teeme ettepaneku täiendada eelnõu ja sõnastada, milliseid andmeid kohalik omavalitsus võib edastada ja saada. Samuti tuleb sätestada või seletuskirjas selgitada, et kui ohvri leibkonnas on laps, teavitab Sotsiaalkindlustusamet lastekaitseseaduse (edaspidi LasteKS) alusel omavalitsust abivajavast lapsest ka ilma täiskasvanud ohvri nõusolekuta ning ohvri keeldumine ei takista lapse abivajaduse hindamist.	Selgitame, et säte ei jäta andmete loetelu lahtiseks. OAS § 8 annab Sotsiaalkindlustusametile õiguse ohvri abistamiseks, sh abivajaduse hindamiseks, töödelda juba kehtivas OAS § 10 lõike 2 punktides 1–8 ja 10 sätestatud isikuandmeid ja neid samu andmeid võivad edastada ja saada kohaliku omavalitsuse esindajad, kui nad on kaasatud võrgustikutöösse. Ehk siis andmete loetelu ja nende kasutamise eesmärk, samuti osapooled, kes omavahel neid andmeid kasutada võivad, on toodud §-s 8. Lisaks selgitame, et abivajavast lapsest teavitamine peab toimuma igal juhul, sõltumata vanemliku vastutuse kandja arvamusest. LasteKS § 27 lg 1 kohaselt on kohustus abivajavast lapsest teatada kõigil isikutel, kellel on olemas teave abivajavast lapsest. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt tuleb abivajavast lapsest tuleb viivitamata teatada kohaliku omavalitsuse üksusele või lasteabitelefoni 116 111. Kui Sotsiaalkindlustusamet saab teada abivajavast lapsest, teavitab ta igal juhul kohalikku omavalitsust, sh kui ohvriabitöötaja saab teada abivajavast lapsest, on tal kohustus tagada tema abistamine lastekaitseseaduses sätestatud korras (OAS § 8 lg 2). Seega puudub vajadus OAS-s selle kohta midagi eraldi või enamat sätestada. Vastav muudatus tehakse KrMS-i eelnõuga 933 SE¹.
3. OAS § 14 lõike 3² alusel kehtestatava Vabariigi Valitsuse määruse kavand nimetab omavalitsuse asutusi suunamismehhanismi osalistena (§-d 3, 4 ja 6). Samas on täpsed nõuded seatud ainult Politsei- ja Piirivalveametile, Sotsiaalkindlustusametile ja prokuratuurile (§ 4 lõige 5). Kavandi järgi seab mehhanism ohvritega tegelemisele ajalise raami ja miinimumstandardi ning määrab asutustele rolli ja vastutuse (§ 4 lõiked 2–4). See, kas ja kuidas need nõuded omavalitsustele laienevad, jääb ebaselgeks. Vabariigi Valitsuse määrusega ei saa panna kohalikule omavalitsusele uusi ülesandeid. Teeme ettepaneku sätestada määrukses selgelt, et see ei loo kohalikule omavalitsusele uusi kohustusi ning et omavalitsuse roll põhineb kehtival seadustel (sotsiaalhoolekande seadus, LasteKS). Samuti teeme ettepaneku täiendada määruse §-i 7 nii, et koolitused (sh haridustöötajatele ja sotsiaalteenuste osutajatele) peavad omavalitsuste ja nende asutuste töötajatele olema tasuta ning kättesaadavad üle Eesti.	Selgitame, et määrusega ei soovita sisuliselt luua uusi ülesandeid ega kohustusi ühelegi osapooltele. ELVL osaleb juba praegu lähisuhtevägivalla ennetamise juhtühenduse töös. Kavandi eesmärk on eelkõige sätestada õigusaktis koordineeritud koostöö korraldus, mis tuleneb direktiivist, ning anda juba toimivale koostööle selgem raamistik. Määruse kavandi koostamisel on eeskujuks võetud juba kehtestatud lahendus inimkaubandusevastase tegevuse koordineerimise korraldamisel (OAS § 14 lg 3¹). Määruse edasise ettevalmistamise käigus arutatakse kavandi sisu kõigi asjaomaste osapooltega, et leppida ühiselt kokku nii koostöö täpsemad põhimõtted kui ka regulatsiooni sõnastus.
4. OAS § 14 lõike 5 ja sotsiaalkaitseministri määruse kavandi järgi võib Sotsiaalkindlustusamet tagasiside küsimiseks kasutada ka sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (edaspidi STAR) kantud kontaktandmeid. STAR-i kannavad	Selgitame. Eelnõuga kavandatav OAS § 14 lõige 5 viitab, et kontaktandmeid kasutatakse üksnes selleks, et pärida ohvriabiteenuse saajalt tagasisidet talle osutatud ohvriabiteenuste kohta. Viide kavandis on parandatud.

¹ 933 SE [Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seadus \(rahvusvahelise koostöö lihtsustamine\)](#).

andmeid ka omavalitsused. Teeme ettepaneku piiritleda selgelt, et kontaktandmeid kasutatakse ainult ohvriabiteenuse saajate puhul ja ainult nende teenuste kohta, mitte omavalitsuse sotsiaalteenuste klientide puhul. Lisaks palume kõrvaldada vastuolu, mille kohaselt STAR-i põhimääruse muudatuse kavand viitab „ohvriabi seaduse § 14 lõikes 6 nimetatud ülesandele“, kuid eelnõu täieneb § 14 lõikega 5.	
5. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse (edaspidi TsÜS) § 153¹ paragrahvi sõnastus ei piirdu kuriteo toimepanijaga, vaid see hõlmab kõiki kahju hüvitamise nõudeid, mis tulenevad alaealise vastu toime pandud seksuaalkuriteost. Seega võib säte hõlmata ka nõudeid tööandja või asutuse pidaja vastu (nt võlaõigusseaduse § 1054 alusel). Omavalitsus peab koole, lasteaedu, huvikoole, noortekeskusi ja hoolekandeaosusi. Pikem aegumistähtaeg tähendab omavalitsuse jaoks pikemat vastutusriski ja vajadust tõendeid säilitada, kuigi seletuskiri seda ei käsitle. Teeme ettepaneku seletuskirjas selgitada, kas TsÜS § 153¹ kohaldub ka kolmandate isikute (tööandja, asutuse pidaja) vastu esitatavatele nõuetele, ning hinnata selle mõju avalikule sektorile.	Selgitame. Ka kehtiv TsÜS 153 sõnastus ei välista võimalikke nõudeid kolmandate isikute (st eelkõige tööandjate ja asutuse pidajate) vastu). Arvestades kehtivas TsÜS § 153 lg-s 2 sätestatud maksimaalset aegumistähtaega (30a arvates kahju põhjustanud teo tegemisest või sündmuse toimumisest), ei pea eelnõu autorid tõenäoliseks, et eelnõuga kehtestatav TsÜS § 153¹ tooks kolmandatele isikutele (tööandja, asutuse pidajad) kaasa tagasisides viidatud olulise mõju vastutusriskile või tõendite säilitamise vajadusele.
6. Pikemate aegumistähtaegade tõttu võivad õiguskaitseasutused vajada kümnete aastate tagant omavalitsuse, kooli või lastekaitse dokumente, näiteks lastekaitsetöötaja märkmeid, õpilaste ja töötajate andmeid ning juhtumiplaane. Kehtivad säilitustähtajad on sageli lühemad. Teeme ettepaneku analüüsida koos Rahvusarhiiviga, kas lastekaitse- ja haridusvaldkonna dokumentide (sh STAR-i andmete) säilitustähtaegu tuleb muuta, ning anda omavalitsustele selle kohta juhised.	Teadmiseks võetud.
Eesti Naiste Varjupaikade Liit	
1. Me ei toeta eelnõu § 1 kavandatud muudatusi karistusseadustikus. Oleme tähelepanelikult läbi lugenud eelnõu seletuskirja ja meile jääb arusaamatuks muudatuse mõte. Ei ole usutav ja ka eelnõu koostajad tegelikult ei looda, et selline muudatus tooks kaasa lastevastaste seksuaalkuritegude olulise vähenemise. On ilmselge, et aastakümnete taguste juhtumite uurimisel on äärmiselt keeruline (ehk praktiliselt võimatu) tegelikult juhtunut tuvastada. Mõistame täielikult, et lapseas sedavõrd ränkade kuritegude ohvriks langenud inimesed võivad ka aastakümnete järel vajada psühholoogilist tuge, kuid seda võiks tagada teisiti, näiteks laiendades ohvriabi saajate ringi, mitte algetades kriminaaluurimist, Alternatiivina eelnõus välja pakutud lahendusele soovitame kaaluda, kas ei võiks KARS § 81 lg 7 p 3 loetletud süütegude puhul aegumine peatuda kuni ohvri 25 aastaseks saamiseni. Selgitus:	Selgitame. Ohvriabi saamise õigus seksuaalvägivalla ohvritele on kehtivas OAS-s tagatud sõltumata kriminaalmenetluse olemasolust. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse (TsÜS) § 8 lg 1 ja 2 ning karistusseadustiku § 81 lg 7 punktist 3 lähtuvalt kehtib eeldus, et vähemalt 18-aastaselt isik on täielikult teovõimeline tegema kehtivaid tehinguid ning samuti mõistma kuriteoga kaasnevaid mõjusid, sh otsustama enda suhtes toimepandud kuriteost teavitamise üle.

Inimese aju areng ei ole 18. eluaastaks, kui ta juriidiliselt saab täisealiseks, veel lõpule jõudnud, Nagu näitavad mitmed uuringud, jätkub aju areng kuni 25., mõnede teiste uuringute andmetel koguni kuni 32. eluaastani. Seega võiks aegumistähtaeg peatuda seni, kuni ohver on saavutanud täieliku küpsuse, et teha kaalutletud otsus läbi elatust teatada või mitte teatada.	
2. Küsimusi tekitab eelnõu § 3 punktis 1 kavandatud praeguse sõnastuse „traumast taastumist toetav vaimse tervise abi“ asendamine sõnadega „psühholoogiline abi“. Selgitus: Ehkki selline sõnastus on lihtsam ja arusaadavam ning seletuskirjas on välja toodud, et teenuse sisu jääb samaks, näeme selles muutatuses ohtu. Nimelt võivad selle muutuse tagajärjel tulevikus teenuse osutamisest kõrvale jääda need psühhoterapeudid, kes on küll läbinud rahvusvaheliselt tunnustatud teraapiasuundades põhjaliku väljaõppe, kuid kelle baasharidus ei ole psühholoogia. Kui teenust osutama jääksid ainult psühholoogid ja psühholoogilised nõustajad, siis väheneks teenuse kättesaadavus drastiliselt.	Selgitame, et teenuse sisu on lahti selgitatud OAS § 29 lõikes 2: „...abi sisaldab psühholoogilist ja psühhoterautilist abi.“ Seega on õigusakti tasandil sätestatud teenuse sisu, ja see sisaldab ka psühhoterautilist ehk psühhoteraapeutide pakutavat abi. Ettevalmistusnõuded, lisakoolitused jms ei ole seotud seaduses oleva teenuse pealkirjaga, vaid jätkuvalt seaduse rakendusaktiga.
3. Me ei toeta eelnõu § 3 punktis 2 kavandatud muudatust, mille kohaselt hakkaksid menetlejad edastama kõigi naistevastase vägivalla, perevägivalla, seksuaalvägivalla ja inimkaubanduse ohvrite andmeid automaatselt, ilma eelneva hindamiseta ja ilma ohvri nõusolekuta Sotsiaalkindlustusametile. Selgitus: Naistevastase vägivalla ja perevägivalla direktiivi art 18 ei kohusta pädevaid asutusi edastama ohvrite nõusolekuta nende andmeid tugiteenuseid pakkuvatele asutustele, nagu on ekslikult märgitud seletuskirjas. Leiame, et praegune olukord, kus politsei küsib igakordselt ohvrit nõusolekut tema andmete edastamiseks, on ohvrite suhtes lugupidavam ja arvestab paremini nende autonoomseid valikuid. Oma töös oleme kogenud, et ametiasutuste poolt poolvägisi teenuste suunatud inimesed ei ole tegelikult valmis abi vastu võtma, nad kas jäävad kohtumisele tulemata või jätavad teenuste kasutamise pooleli. Hiljem, kui nad peaksid tunnetama tegelikku vajadust toetuse järele, on neil aga seetõttu piinlik uuesti abi otsima pöörduda ning nad võivadki jääda vajaliku toetuseta. Me ei toeta ettepanekut ka seetõttu, et sellega suureneks oluliselt ohvriabisse suunatud arv ja ohvriabi süsteemi töökoormus, lisaressursse selleks kavatakse aga leida eelkõige süsteemi seest. See tähendaks tegelikkuses teenuste kättesaadavuse vähenemist.	Teadmiseks võetud. Mõistame muret, et ohvrid ei pruugi tahta teenuseid vastu võtta, häbenevad seda, kui nad oma otsuseid muudavad, jne. Tunnustame ka muret ohvriabitöötajate töökoormuse kasvu osas. Oleme sama meelt, et ohvritele ei tohi teenuseid peale sundida. Küll aga peab neid pakkuma piisava selgusega, sh selgitama ka seda, et isegi esialgse keeldumise korral võib alati uuesti pöörduda. Seda ohvriabitöötajad ka teevad. Samuti on selgitamise kohustus menetlejal vastavalt KrMS § 8 lg-le 7. Ohvriabi töökoormust on plaanis reguleerima hakata selliselt, et pannakse paika kontakti võtmise kiirus sõltuvalt juhtumi iseloomust. See aitab töökoormuse osas otsuseid langetada ning võimaldab senisest enamate ohvrite puhul abi pakkuda. Oleme saanud ohvriabi baasrahastusse lisaraha, seega ei kaeta muudatuste võimalikke kulusid ainult sisemiste ressursside arvelt. Lisaks, kuna säte on menetleja kohustusi reguleerivas paragrahvis, siis tegemist on ainult nende ohvritega, kes on juba menetleja (politsei, prokurör) ehk riigi vaatevälja sattunud oma vägivallakogemuse tõttu. Oleks lubamatu neile ohvriabi mitte pakkuda. Selgitame ka, et jätkuvalt jääb kehtima OAS § 7 lõige 5, mille kohaselt kui ohver, kellega seotud andmed on edastatud Sotsiaalkindlustusametile, ei soovi, et tema andmeid töödeldakse ohvriabi pakkuamiseks, lõpetab Sotsiaalkindlustusamet andmete edasise töötlemise teenuste pakkuamiseks. Teenuste vastu võtmise vabatahtlikkus on äärmiselt oluline teenuste mõjususeks ja ohvri autonoomia tagamiseks, jagame selles küsimuses teie arvamust.

4. Toetame eelnõu § punktis 3 ja 4 kavandatud muudatusi, mille kohaselt on ohvri nõusolekul võimalik laiendada andmete kogumisse ja töötlemisse kaasatute ringi. Selgitus: Lisaks parema abi osutamise võimalusele arvestab selline muudatus ka täiel määral ohvri autonoomiat.	Teadmiseks võetud.
5. Me ei toeta § 3 punktis 8 kavandatud muudatust “Naistevastase vägivalga ja perevägivalga tõkestamise, ennetamise ja koolitusega tegelevate asutuste ülesanded ning ohvrite abistamise suunamismehhanismi kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega” ja selle alusel kavandatud määruse vastuvõtmist eelnõus esitatud kujul. Selgitus: Naistevastase ja perevägivalga direktiivi art 41 sätestab: „Liikmesriigid teevad koostööd ja konsulteerivad regulaarselt kodanikuühiskonna organisatsioonidega, sealhulgas valitsusväliste organisatsioonidega, kes töötavad ohvritega, eeskätt ohvritele asjakohase abi andmisel, poliitikakujunduse algatuste, teabe- ja teadlikkuse tõstmise kampaaniate, teadus- ja haridusprogrammide ja koolituste küsimustes, aga ka ohvrite toetus- ja kaitsemeetmete järelevalve ja mõjuhindamise alal.“ Viimase 10 aasta jooksul on Eestis kujundatud olukord, kus ohvritega vahetult igapäevaselt töötavate organisatsioonide kaasatus poliitikakujundamisse on praktiliselt nullilähedane. Meile esitatakse valmis seaduseelnõud tutvumiseks alles lõpliku kooskõlastusringi käigus, kus sisuliste muudatusettepanekute esitamine on lootusetu. Kõik eelnõud ja arengukavad koostatakse ametnike ringis, kellel endal puudub praktilise töö kogemus vägivalga ohvrite või toimepanijatega. Ka kaasamisel kiputakse eelistama organisatsioone, kellel puudub vahetu ohvrite abistamise kogemus. Esitatud määruse kavandis on kogu ennetuse ja koolituse osa käsitletud vaid ametkondade lõikes, nähes ette vaid koolitusi spetsialistidele. Eriti kummaline on, et koolitusi eesmärgiga tõsta ohvritega kokkupuutuvate asutuste ja organisatsioonide töötajate pädevust ennetamaks naistevastast ja perevägivalda, hoidmaks ära ohvriks langemist, samuti ohvreid märgata, abistada, toetada ja kaitsta, kavatsevad ametkonnad korraldada ka kodanikeühendustele. Tuletame meelde, et pea kõik ohvriabi seaduses loetletud teenused on Eestis algselt välja arendatud kodanikuühenduste poolt. Ajalooliselt on nii ohvriabi teenus, naiste tugikeskuse teenus, seksuaalvägivalga kriisiabikeskuste teenus kui teenused inimkaubanduse ohvritele ja vägivalga toimepanijatele Eestis algatatud ja põhijoontes välja kujundatud MTÜde poolt. Teenuseid käivitanud kodanikeühenduste kompetents on enamasti säilinud, kuid kahjuks pole neile uues	Selgitame. Eelnõuga oli kaasas määruse kavand, mitte praeguses protsessis kinnitamisele minev dokument. Määruse edasise ettevalmistamise käigus arutatakse kavandi sisu kõigi asjaomaste osapooltega, et leppida ühiselt kokku regulatsiooni sõnastus. Tegelik koostöö ja koordineerimisraamistik, ehk praktilised juhised, kuidas koostööd selles protsessis teha, jms, pannakse paika hiljem. Selle raamistiku koostamine on sotsiaalministeeriumi tööplaani kavandatud 2027. aastal, algust tehakse 2026. a lõpus ja naiste tugikeskused on ohvriabisüsteemi osana need, kellega koos perevägivalga ohvrite terviklik toetamise süsteem nõu paberile pannakse. Mis puudutab märkust kaasamise kohta, siis eelnõu kooskõlastusringi ongi see koht, kus konkreetsetele ettepanekutele saab esitada kommentaare, vastu- ja pooltargumente, ja ka sõnastusettepanekuid. Kirjalik suhtlus tagab seisukohtadest üheselt arusaadavuse ja ka seisukohtade säilimise. Väide, nagu viimase 10 aasta jooksul ei oleks Eestis ohvritega töötavaid organisatsioone poliitikakujundamisse kaasatud, on otsesõnu ekslik. Kui rääkida kõige olulisematest seadusemuudatustest, nagu 2017. NTK teenuse OAS-i viimine, 2020ndate alguses uue ohvriabi seaduse loomine, 2025-2026 nn nõusolekuseaduse loomine, uue naistevastase ja perevägivalga tõkestamise direktiivi loomisprotsessis riigi seisukoha kujundamine, siis kõnealused organisatsioonid on väga selgelt kaasatud olnud. Mõistame, kaasamise puhul võib jääda tunne, et kui mõni enda ettepanek ei jõua lõplikku lahendusse, siis ei ole seisukohta arvesse võetud. Samas ei tähenda see, et kaasamine oleks olnud olematu või sisuline dialoog puudunud. Eelnõud ja poliitikakujundamise dokumendid on enamasti kompromissi tulemus, millesse annavad oma panuse erinevad osapooled – riigiasutused, kodanikuühendused, eksperdid ning rahvusvaheliste teemade puhul ka teised riigid ja rahvusvahelised organisatsioonid. Kõiki ettepanekuid ei ole seetõttu võimalik alati lõplikku lahendusse üle võtta. Oluline on aga see, et erinevad seisukohad on saanud olla arutusel ja otsustamisel arvesse võetud. Kodanikuühendused on olnud ka kõnealuste teemade puhul kaasatud nii eelnõude kui poliitikadokumentide väljatöötamisse ning nende panust on peetud oluliseks. Hindame väga kodanikuühiskonna panust nii teadlikkuse tõstmisel kui ohvrite abistamisel, sh uute teenuste loomisel.

määruse kavandis ei suunamismehhanismis ega ennetus- ja koolitustegevuse osas jäetud mitte mingit rolli. Koolituse sihtgruppidega näha võiks vaid spetsialiste, täiesti unustatud on elanikkond tervikuna, eelkõige lapsed ja noored, kellele tuleks varasest east alates õpetada vägivaltatut suhtlemist ja eluoskusi. Seetõttu oleme me sellisel kujul esitatud muudatusele vastu.	
6. Me ei toeta § 3 punktis 9 kavandatud muudatust, mille kohaselt Sotsiaalkindlustusamet saab õiguse ohvriabi teenuste paremaks korraldamiseks kasutada ohvriabi teenusele suunatud isiku kontaktandmeid, et pärida ohvriabi teenuse saajalt tagasisidet temale osutatud teenusega rahulolu kohta. Selgitus: Leiame, et tagasiside küsimiseks peaks olema eelnevalt saadud isiku nõusolek. Näiteks naiste tugikeskused küsivad oma klientidelt sellist nõusolekut juba aastaid. Juhime tähelepanu, et tagasisidet küsida võiks siiski ainult neilt inimestelt, kes tegelikult on teenuseid kasutanud, mitte neilt, keda on automaatselt teenusele suunatud.	Arvestatud osaliselt. Eelnõu ja seletuskirja vastavalt muudetud. Tagasisidet küsitakse ainult nendelt, kes on realselt teenuseid kasutanud.
7. Me ei toeta § 3 punktis 10 esitatud muudatust, millega seadustatakse praegune praktika, kus Sotsiaalkindlustusamet lindistab ohvriabi kriisitelefoni saanud kõned ja säilitab neid 6 kuu vältel. Selgitus: Naistevastase ja perevägivalda direktiivi art 29 ütleb, et abiliinidel antakse teavet ja nõu konfidentsiaalselt või lubades ohvril säilitada anonüümsust. Kui õiguskaitseasutustel on õigus lindistusi välja küsida, siis ei ole konfidentsiaalsus ja anonüümsus tagatud. Ametkonna huvi nõustamise kvaliteedi tagamiseks kõnesid lindistada ei tohiks kaaluda üles ohvrite konfidentsiaalsuse vajadust. See võib edaspidi, kui lindistamise fakti laiemalt teadvustatakse, vähendada ohvrite valmisolekut abi otsida. Arvestada tuleb ka asjaolu, et realses ohus olevad inimesed saavad helistada hädaabi numbrile 112, kus nende kõned kindlasti salvestatakse.	Teadmiseks võetud. Täpsustame, et nõu ja teavet antakse ka jätkuvalt edasi konfidentsiaalselt ja anonüümselt. Kõnesalvestis väljastatakse Politsei- ja Piirivalveametile, prokuratuurile või kohtule tema nõudmise korral süüteomenetluses tõendina kasutamiseks. Kui ohver ise ei ütle, et ta on sellise telefonikõne teinud, ei saa nimetatud asutused teada sellise salvestise olemasolust. Seega on ohver pidanud ise vastava info andma. Ametkonna huvi teenuse kvaliteedi suhtes ei ole lihtsalt huvi enda pärast. On ohvritele kvaliteetsete teenuste pakkumise eelduseks, et nõustajad on kõrgel tasemel ja oskuslikud oma töös. Kvaliteetsetest teenusest võivad ohvrid. Kaudselt võivad muidugi ka ametkonnad, kui edukalt toetatud inimesed saavad oma eluga peale traumad edasi minna. Teavitame teid, et mitmed teised tagasiside andjad on vastupidiselt mures liiga lühikese säilitamise tähtsuse pärast ning on teinud ettepaneku tähtaega vähemalt ühe aastani pikendada, et tagada ohvritele tõendusmaterjal menetluse tarbeks, kui nad seda soovivad. Lisaks on tulnud ettepanekud laiendada kõnede kasutamist ka teistes kohtumenetlustes.
8. Me ei toeta § 4 toodud muudatust, mille kohaselt soovatakse TSÜS-i lisada eraldi paragrahv Alaealise suhtes toime pandud seksuaalse iseloomuga kuriteost tuleneva nõude aegumine. Selgitus: Kuna me ei toeta aegumistähtaegade pikendamist eelnõus esitatud kujul, et toeta me ka konkreetsetel juhtudel kahjunõude esitamise aegumise pikendamist.	Teadmiseks võetud.

Virumaa Naiste Tugikeskus MTÜ

1. Arvamus ohvriabi seaduse muutmise kohta

Arvamuse andmisel keskendume eelnõu nendele punktidele, mille puhul näeme riski, et kavandatud regulatsioon ei taga piisavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1385 naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamise kohta nõuete täitmist.

1.1 OAS eelnõuga kavandatud § 14¹ „Ohvriabi kriisitelefoni teatud kõnede salvestamine ning salvestiste säilitamine ja väljastamine“ vajab täiendavat hindamist direktiivi artikli 29 lõikes 1 sätestatud konfidentsiaalsuse ja ohvri anonüümsuse tagamise nõude seisukohalt.

Direktiivi (EL) 2024/1385 artikli 29 lõike 1 kohaselt peavad ohvritele olema ööpäev läbi ja seitse päeva nädalas tasuta kättesaadavad riiklikud abiliinid ning nende kaudu antavat teavet ja nõu tuleb anda konfidentsiaalselt või ohvri anonüümsust nõuetekohaselt arvestades.

Seetõttu tuleb eelnõus selgelt põhjendada, kuidas kõnede salvestamine, salvestiste säilitamine ja kasutamine on kooskõlas konfidentsiaalsuse ning anonüümsuse kaitsega ja millised kaitsemeetmed välistavad ohvri turvalisuse kahjustamise.

Oleme teadlikud, et Sotsiaalkindlustusamet salvestab juba ohvriabi kriisitelefoni tehtavaid kõnesid ja säilitab salvestisi teatud aja. Asjaolu, et selline praktika on kasutusel, ei asenda vajadust hinnata kavandatava seadusliku aluse vajalikkust, proportsionaalsust ja kooskõla direktiivist ning isikuandmete kaitse nõuetest tulenevate õigustega.

Täiendavat põhjendamist vajab ka eelnõu § 14¹ lõikes 2 kavandatud juurdepääsupiirang, kui see välistab ohvri võimaluse saada Sotsiaalkindlustusametilt enda kohta käivaid andmeid, sealhulgas kõnesalvestist. Sellise piirangu puhul tuleb hinnata selle vajalikkust, proportsionaalsust ja mõju ohvri õigustele.

Eriti oluline on hinnata ohvri turvalisust eelnõu sätte puhul, mis võimaldab Sotsiaalkindlustusametil kasutada ohvri kontaktandmeid ning võtta temaga telefoni või e-posti teel ühendust.

Ohvri kasutuses olev telefoninumber võib olla vägivalla toimepanija nimel või tema kontrolli all. Meie praktikas esineb juhtumeid, kus vägivaldne isik jälgib kõnelogi ja kontrollib numbreid, millele on helistatud või millelt on kõnesid vastu võetud. Samuti võib vägivalla

Selgitame. Nõu ja teavet antakse ka jätkuvalt edasi konfidentsiaalselt ja anonüümselt. Kõnesalvestis väljastatakse Politsei- ja Piirivalveametile, prokuratuurile või kohtule tema nõudmise korral süüteo menetluses tõendina kasutamiseks. Kui ohver ise ei ütle, et ta on sellise telefonikõne teinud, ei saa nimetatud asutused teada sellise salvestise olemasolust. Seega on ohver pidanud ise vastava info andma ja seega ta on ka huvitatud sellise materjali kasutamisest.

Selgitame, et inimene saab alati enda kohta käivaid andmeid välja küsida. Õiguslik alus on eelkõige isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikkel 15, mis annab inimesele õiguse tutvuda tema kohta töödeldavate isikuandmetega. Seega seda ei ole vaja eraldi OAS-s sätestada.

Teavitame teid, et mitmed teised tagasiside andjad on vastupidiselt mures liiga lühikese säilitamise tähtaja pärast ning on teinud ettepaneku tähtaega vähemalt ühe aastani pikendada, et tagada ohvritele tõendusmaterjal menetluse tarbeks, kui nad seda soovivad. Lisaks on tulnud ettepanekud laiendada kõnede kasutamist ka teistes kohtumenetlustes.

Mis puudutab ohvriga ühenduse võtmist, siis tagasiside küsimise eesmärk on ohvriabi teenuste kvaliteedi parandamine ja ohvrite vajadustele vastavuse tagamine. Sotsiaalkindlustusamet töötab välja traumateadliku ja ohvrisõbraliku viisi kontaktivõtuks, arvestades kõikide teie nimetatud riskidega. Teenuse kvaliteedi hindamine on aga vältimatu, et tagada ohvriabi tõhusus, ning ohvrite vahetu kogemus on selleks kõige usaldusväärsem allikas. Kui me ei küsi inimeste endi kogemust, tunnetust ja ka ettepanekuid, kuidas neid paremini toetada, ei saa me pakkuda parimat võimalikku abi. Selgitame ka, et ohvriabitöötajad suhtlevad ohvritega pidevalt ja seega sõnumid või kõned Sotsiaalkindlustusametist ei ole automaatselt traumeerivad, samuti on ohver andnud ise kontaktid, mida ta on turvaliseks pidanud.

toimepanijal olla ligipääs ohvri e-posti kontole, eelkõige kübervägivalla kontekstis. Eelnõu seletusest peaks seetõttu selgelt nähtuma, kuidas on tagasihelistamise ja e-posti teel ühenduse võtmise puhul hinnatud nimetatud turvariske ning kuidas tagatakse, et ühenduse võtmine ei suurenda ohvri ohtu. Palume § 14¹ kavandatud regulatsioon uuesti läbi vaadata ning hinnata, kas kõnede salvestamine on taotletava eesmärgi saavutamiseks vajalik ja proportsionaalne. Kui kõnede salvestamise võimalus säilitatakse, tuleb vähemalt tagada helistaja selge teavitamine, andmete turvaline töötlemine ning lahendus olukordadeks, kus salvestamine või hilisem ühenduse võtmine võib kahjustada ohvri turvalisust või anonüümsust. Kavandatavate piirangute hindamisel tuleb arvestada ka OAS §-s 2 sätestatud seaduse eesmärgiga säilitada või taastada kuriteo, vägivalla või kriisijuhtumi tõttu kahjustatud isikute toimetulekuvõime ja turvatunne ning ennetada vägivalla kordumist. Ohvri teadmata või ebapiisavalt läbipaistval viisil toimuv andmete kogumine ja kasutamine võib seda turvatunnet vähendada.	
1.2 OAS eelnõu § 7 lõike 1 muutmisel tuleb tagada ohvri autonoomia ning eraelu ja isikuandmete kaitse. Isikuandmete töötlemiseks peab alati olema selge ja õiguspärane õiguslik alus. Avaliku ülesande täitmisel ei pea töötlemise õiguslikuks aluseks tingimata olema andmesubjekti nõusolek, kuid töötlemine peab olema vajalik, eesmärgipärane ja proportsionaalne ning isikule peab olema läbipaistvalt selgitatud, milliseid andmeid, millisel eesmärgil ja millisel õiguslikul alusel töödeldakse. Ohvriabi kontekstis tuleb eriti hoolikalt hinnata, kas nõusolekuta andmete edastamine on konkreetse eesmärgi saavutamiseks vajalik ning kas sama eesmärki oleks võimalik saavutada vähem riivaval viisil. Kuriteo või vägivalla ohvriks olemine ei võta inimeselt õigust osaleda teda puudutavate otsuste tegemises ega õigusta iseenesest tema informatsioonilise enesemääramise õiguse ulatuslikumat piiramist. Kui ohver saab hiljem teada, et tema andmed on ilma tema teadmata edastatud Sotsiaalkindlustusametile, võib see vähendada usaldust ohvriabisüsteemi vastu ja mõjutada valmisolekut edasiseks koostööks või abi otsimiseks. Seetõttu peab eelnõu seletuskiri selgelt põhjendama kavandatud andmeedastuse vajalikkust, ulatust ja kaitsemeetmeid. Palume § 7 lõike 1 kavandatud muudatus sellisel kujul uuesti läbi hinnata ning sätestada andmete edastamise	Teadmiseks võetud. Oleme nõus, et ohvriabi kontekstis tuleb eriti hoolikalt hinnata igasugust andmete edastamist. Konkreetset juhul on riigil andmed toimunud vägivalla kohta juba olemas – inimene on jõudnud menetleja vaatevälja. Soovime jõuda olukorrani, kus piisab ühest kontaktist riigiga, et toetamisprotsess saaks alata. KrMS § 8 küll kohustab selgitama füüsilisest isikust kannatanule tema õigust pöörduda ohvriabitöötaja poole ning saada vajaduse korral ohvriabiteenuseid ja vägivallakuriteo ohvritele ettenähtud riiklikku hüvitist, kuid see ei ole piisav. Abi ei saa olla tingimuslik, ja kahjuks sellises olukorras ei pruugi ohver saada aru, mida talle pakutakse, kas sellega peaks nõustuma või keelduma, vms. Lähisuhtevägivalla infolehe puhul enamus ohvreid soovib oma andmete SKA-sse edastamist ohvriabi saamiseks. Mõned, kellega seejärel ühendust võetakse, ikkagi keelduvad abist. Samas võib eeldada, et mõned, kes ei soovinud andmete edastamist, tegelikult oleksid ikkagi tahtnud abi saada. Seega nõusoleku või soovi väljendamine ei pruugi väljendada tegelikku tahet. Kriisilukorras inimesed ei suuda alati parimaid otsuseid teha ja nõudmine, et nad peaksid keerulises olukorras veel langetama otsuseid, kas nad soovivad veel midagi riigilt, kellega nad on juba kontaktis menetleja isikus, ei ole ohvri õiguste kaitse huvides. Andmeedastuse ulatuslikkus on sõnastatud juba kehtivas OAS § 7 lg 4. Süsteemis midagi ei muutu selles mõttes, et konfidentsiaalsuse jms teemad nii infosüsteemides kui praktilises töös jäävad kõik samaks nagu praeguses PPA ning SKA omavahelise andmeedastuse protsessis. Lisaks, OAS § 7 lg 5 kohaselt, kui ohver, kellega seotud andmed on edastatud

eeldused viisil, mis tagab ohvri võimalikult suure autonoomia, läbipaistva teavitamise ning andmetöötluse vajalikkuse ja proportsionaalsuse. Ka selle muudatuse puhul tuleb arvestada OAS §-s 2 sätestatud eesmärgiga kaitsta ohvri toimetulekuvõimet ja turvatunnet. Andmete töötlemise korraldus peab toetama usaldust abisüsteemi vastu ega tohiks suurendada ohvri ebakindlust või turvariski.	Sotsiaalkindlustusametile, ei soovi, et tema andmeid töödeldakse ohvriabi pakkumiseks, lõpetab SKA andmete edasise töötlemise teenuste pakkumiseks kohe, kui on saanud isikult sellekohase teate.
1.3 OAS eelnõuga soovitakse muuta § 3 ja § 34 ning asendada sõnad „traumast taastumist toetav vaimse tervise abi“ sõnadega „psühholoogiline abi“ vastavas käändes ning täiendada § 34 lõikega 2¹. Direktiivi (EL) 2024/1385 artikkel 25 kohustab tagama ohvritele spetsialiseeritud tugiteenused ning näeb muu hulgas ette teabe ja vajaduse korral suunamise psühhosotsiaalse nõustamise, sealhulgas traumaabi juurde. Artikli 26 kohaselt peavad seksuaalvägivalla ohvrite kriisiabi- või suunamiskeskused pakkuma traumatundlikku tuge ning vajaduse korral suunama ohvri spetsialiseeritud traumaabi ja nõustamise juurde. Seetõttu tuleb terminoloogilise muudatuse tegemisel tagada, et senise abi sisuline ulatus ega vastava pädevusega teenuseosutajate ring ei kitseneks. Kehtiva OAS § 29 lõike 2 kohaselt sisaldab traumast taastumist toetav vaimse tervise abi sõnaselgelt nii psühholoogilist kui ka psühhoterapeutilist abi. Seega hõlmab kehtiv regulatsioon psühhoteraapiat ning võimaldab vastava pädevusega psühhoterapeutidel osaleda ohvri taastumist toetava abi osutamisel. Mõiste „psühholoogiline abi“ kasutamine ilma selle sisu ja teenuseosutajate ringi täpsustamata võib tekitada tõlgendusrisiki, et teenuse osutamine seotakse üksnes psühholoogi kutse või ametinimetusega. Selline kitsendav tõlgendus võiks välistada vastava väljaõppe ja pädevusega psühhoterapeutid. Traumaga seotud psüühiliste ja emotsionaalsete tagajärgede puhul on psühhoteraapia üks asjakohastest sekkumisvormidest ning teenuse kättesaadavuse seisukohalt on oluline säilitada nõutava väljaõppe ja pädevusega spetsialistide võimalus abi osutada. Seetõttu teeme ettepaneku säilitada õigusaktis sõnaselgelt psühhoterapeutilise abi hõlmatus ning eelistada sõnastust: „psühholoogiline ja psühhoterapeutiline abi“. Kui seadusandja soovib siiski kasutada üldmõistet „psühholoogiline abi“, tuleb normis või	Selgitame. OAS § 29 lõike 2 juba sõnastab vastava abi sisu: „Traumast taastumist toetav vaimse tervise abi sisaldab psühholoogilist ja psühhoterapeutilist abi“. Uues sõnastuses on lõike selline: „Psühholoogiline abi sisaldab psühholoogilist ja psühhoterapeutilist abi“. Seega on jätkuvalt tagatud nii psühholoogide kui psühhoterapeutide kaasamine teenuse osutamisse.

selle rakendussätetes üheselt tagada, et see hõlmab ka psühhoterapiat ning ei välista nõutava väljaõppe ja pädevusega psühhoterapeute teenuseosutajate ringist. Teenuse osutamise õiguse sidumine peaks lähtuma eelkõige konkreetseks sekkumiseks vajalikust väljaõppest ja professionaalsest pädevusest, mitte üksnes spetsialisti ametinimetusest. See aitab säilitada teenuse sisulise järjepidevuse, vältida olemasolevate pädevate teenuseosutajate põhjendamatut kõrvalejäämist ning tagada ohvritele vajaliku abi kättesaadavuse.	
1.4 OAS eelnõu § 14 lõike 3² sõnastus ei kajasta piisavalt direktiivi artiklis 40 nõutud mitut asutust ja sektorit hõlmavat koordineerimis- ja koostöömehhanismi. Eelnõus sätestatakse, et „naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamise, ennetamise ja koolitusega tegelevate asutuste ülesanded ning ohvrite abistamise suunamismehhanismi kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega“. Direktiivi (EL) 2024/1385 artikkel 40 ei näe ette üksnes ohvrite suunamise mehhanismi, vaid kohustab liikmesriike kehtestama asjakohased mehhanismid, mis tagavad asjaomaste asutuste, teenuseosutajate ja teiste organisatsioonide töhüsa koordineerimise ja tulemusliku koostöö ohvrite kaitsmisel ja toetamisel. Direktiivi artikli 40 lõikes 1 nimetatud osapoolte ring on lai ning hõlmab lisaks avaliku võimu asutustele muu hulgas tugiteenuseid, sealhulgas naiste spetsialiseeritud tugiteenuseid, valitsusväliseid organisatsioone, sotsiaalteenuseid, tervishoiu- ja haridusteenuste osutajaid ning muid asjaomaseid organisatsioone ja üksusi. Seetõttu võib eelnõus kasutatav mõiste „asutused“ olla direktiiviga võrreldes põhjendamatult kitsas. Samuti on „ohvrite abistamise suunamismehhanism“ sisult kitsam kui direktiivi artiklis 40 nõutav koordineerimis- ja koostöömehhanism. Ohvri suunamine ühe teenuseosutaja juurest teise juurde võib olla mitme asutuse ja spetsialisti koostöö üks osa, kuid see ei hõlma ammendavalt direktiivis nõutavat koordineeritud tegevust. Artikli 40 lõike 2 järgi hõlmavad koordineerimis- ja koostöömehhanismid asjakohasel juhul muu hulgas individuaalseid hindamisi, kaitse- ja toetusmeetmete pakkumist, õiguskaitse- ja õigusasutustele mõeldud suuniseid ning spetsialistide koolitust. Eeltoodust lähtudes teeme ettepaneku täpsustada volitusnormi viisil, mis hõlmaks sõnaselgelt nii asjaomaste asutuste, teenuseosutajate ja teiste organisatsioonide	Arvestatud osaliselt. Sõnastus muudetud.

ülesandeid kui ka nendevahelist koordineerimist, koostööd ning ohvrite kaitset, toetamist ja suunamist. Palume kaaluda sõnastust: „Naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise ning ohvrite kaitse ja toetamisega seotud asutuste, teenuseosutajate ja teiste asjaomaste organisatsioonide ülesanded ning nendevahelise koordineerimise, koostöö ning ohvrite kaitse, toetamise ja suunamise mehhanismi kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“ Selline sõnastus kajastaks täpsemalt direktiivi (EL) 2024/1385 artikli 40 eesmärki ja vähendaks riski, et koostöömehhanismi tõlgendatakse üksnes ametiasutuste vahelise tööjaotuse või ohvrite edasisuunamisena.	
2. Arvamus määruse kavandi kohta: „Naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist, ennetamist ja koolitusi koordineerivad asutused ja ohvrite suunamismehhanism“ Palume määruse eelnõus järjekindlalt kasutada koostöö osapoolte määratlemisel lisaks „asutustele“ ka teenuseosutajaid ja teisi asjaomaseid organisatsioone. Direktiivi (EL) 2024/1385 artikli 40 kohane mitut asutust ja sektorit hõlmav koostöö ei piirdu ametiasutustega, vaid hõlmab sõnaselgelt ka tugiteenuseid, tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutajaid, valitsusväliseid organisatsioone ja muid asjaomaseid üksusi. Seetõttu tuleks vältida sõnastust, millest võiks järelduda, et ohvrite kaitse ja toetamise koostöömehhanismis saavad sisulise partnerina osaleda üksnes ametiasutused. See on oluline ka selleks, et nõutava väljaõppe ja pädevusega naiste tugikeskuste teenuseosutajad, seksuaalvägivalla kriisiabikeskused, valdkonna eksperdid ning muud ohvreid toetavad organisatsioonid ja teenuseosutajad saaksid olla ohvrite toetamise võrgustiku täieõiguslikud osalised. Teeme ettepaneku muuta määruse § 4 lõiget 3 järgmiselt: „Suunamismehhanism määrab asjaomaste asutuste, abi- ja tugiteenuste osutajate ning teiste asjaomaste organisatsioonide vahelise koordineerimise ja koostöö reeglistiku ohvrite kaitsmisel ja abistamisel.“ Samuti palume hinnata määruse § 6 lõikes 1 kasutatud sõnastust „võivad selleks luua ajutisi või püsivaid koostöövõrgustikke“. Direktiivi artiklist 40 tuleneb liikmesriigile kohustus	Arvestatud osaliselt. Määruse edasise ettevalmistamise käigus arutatakse kavandi sisu kõigi asjaomaste osapooltega, et leppida ühiselt kokku nii koostöö täpsemad põhimõtted kui ka regulatsiooni sõnastus.

tagada tõhus koordineerimine ja koostöö. Seetõttu ei tohiks toimiva koostöövõrgustiku või muu püsiva koostöökorralduse olemasolu sõltuda üksnes koordineerivate asutuste vabast valikust. Teeme ettepaneku sõnastada § 6 lõige 1 viisil, mis väljendab koordineerivate asutuste kohustust tagada püsiv ja toimiv koostöökorraldus asjaomaste asutuste, teenuseosutajate ja teiste organisatsioonidega.	
MTÜ Eesti SV Tugigrupid 1. Üle 14 000 inimese Eestis soovib, et laste vastu toime pandud seksuaalkuritegude aegumistähtjad täielikult kaotataks. Eelnõu seletuskiri ei anna vastust, miks seda pole võimalik teostada. Meie 29. märtsil 2026 loodud rahvaalgatuse eesmärk oli tagada laste vastu toime pandud seksuaalkuritegude ohvritele tõhusam õiguskaitse ning õiglasem kohtlemine. Eelnõu seletuskirjas ei ole piisavalt selgelt põhjendatud, miks laste vastu toime pandud seksuaalkuritegude puhul ei ole peetud võimalikuks aegumistähtaegade täielikku kaotamist ja süüdimõistva otsusega ohvrile hüvitise määramist. Ka ei ole seletuskirjast selgelt näha, millise analüüsi põhjal jõutakse järeldusele, et 32 aasta möödudes ei peaks menetluse alustamine enam olema võimalik. Tõendite vananemine ja tõendamisraskused on menetluses arvestatavad asjaolud, kuid need ei ole iseenesest sama küsimus, kui õiguslikult ette kindlaksmääratud aegumistähtaaja möödumine. Palume seletuskirja selles osas täiendada. Palusime ka, et seadusandja analüüsiks võimalust kohaldada uut regulatsiooni vähemalt nendele kuritegudele, mille aegumistähtaeg ei ole seaduse jõustumise hetkeks veel möödunud. Selles osas puudub hetkel selgus, kas seda rakendatakse või mitte.	Selgitame. Lähtuvalt õigushüvede konkurentsist on karistusõiguse süsteemis aegumatus reserveeritud olnud rahvusvahelist õigust mõjutavatele kuritegudele, mille hukkamõist ei põhine üksnes individuaalse õigushüve kahjustamisel, vaid kogu rahvusvahelise õiguskorra kaitsel. Sisulised kaalutlused nende kuritegude aegumatuse kehtestamisel ei ole samastatavad lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegade pikendamise kaalutlustega. Õigushüvede konkurentsist peetakse õigust elule kõige olulisemaks põhiõiguseks, sh olulisemaks õigusest kehalisele puutumatusse, mistõttu seni aegumatuks tunnistatud kuritegudest enamik on suunatud inimese vastu. Eelnõuga ei nähta seega ette seksuaalkuritegude aegumatust, vaid vastavalt tegude raskusele diferentseeritud aegumistähtaegu. Muudatus säilitab karistusõigussüsteemi koherentsuse, tasakaalu avaliku huvi ja isikute õiguspäraste ootuste vahel ning arvestab õiguskindluse ja õigusrahu põhimõttega. Kuritegude pikendatud aegumistähtaegadel pole tagasiulatuvat jõudu, mistõttu ei saa pikendatud aegumistähtaegu tagasiulatuvalt kohaldada enne seadusemuudatuse jõustumist toime pandud kuritegude suhtes. Pikendatud aegumistähtaegu ei saa tagasiulatuvalt kohaldada ka nendele kuritegudele, mille aegumistähtaeg ei ole seaduse jõustumise hetkeks veel möödunud.
2. Eelnõuga kavandatav Ohvriabi teenuse nimetuse muutmine „traumast taastumist toetavast vaimse tervise abist“ „psühholoogiliseks abiks“ kitsendab ohvri tegeliku abivajaduse kirjeldust. Me ei toeta trauma mõiste eemaldamist teenuse nimetusest, sest trauma kirjeldab ohvri abi vajaduse olemust. Kuriteo- ja vägivaldaohvrite puhul on traumast taastumise toetamine teenuse keskne eesmärk ning ka Euroopa Liidu direktiivides kasutatakse mõisteid trauma care ja specialised trauma support and counselling. Trauma mõiste eemaldamine võib muuta teenuse sisulise eesmärgi	Selgitame. Nõustume teiega, kahtlemata ei piirdu ohvri abivajadus psühholoogilise abiga, ja seetõttu ongi üles ehitatud ohvriabisüsteem, kus ohvrite toetamine toimub läbi erinevate ohvriabiteenuste, sh pakutakse sõltuvalt vajadusest või teenusest psühhosotsiaalset abi, juriidilist abi, majutust, tervishoiuteenuseid jne. Arusaam, millist abi konkreetne ohver vajab, kujuneb läbi abivajaduse hindamise (OAS § 8). Kõik ohvriabiteenused tegelevad traumast taastumise toetamisega. Seega oli teenuse nimetus tegelikult eksitav. OAS § 29 lõige 2 sõnastab vastava abi sisu: „Traumast taastumist toetav vaimse tervise abi sisaldab psühholoogilist ja psühhoterapeutilist abi“. Uues sõnastuses on lõige selline:

vähem nähtavaks ning kitsendada arusaama ohvrite tegelikust abivajadusest. Ohvri abivajadus ei piirdu tingimata psühholoogilise abiga. Vägivalla ja kuriteo tagajärjed võivad olla samaaegselt psühholoogilised, emotsionaalsed, sotsiaalsed, suhtelised, kehalised ja praktilised ning abi vajadus võib hõlmata nii tugigrupi teenust, nõustamist, traumast taastumist toetavat psühhoteraapiat, kui ka psühhosotsiaalset tuge ning teiste teenustega seotud abi. Praegune nimetus kirjeldab abi eelkõige selle eesmärgi ja ohvri vajaduse kaudu ehk toetada inimest traumast taastumisel ja vaimse tervisega toimetulekul. Mõiste „psühholoogiline abi“ suunab seevastu tähelepanu konkreetsemalt psühholoogilisele dimensioonile ning võib jätta mulje, et tegemist on kitsalt psühholoogilise probleemiga või psühholoogilise sekkumisega. Leiame, et Ohvriabi puhul ei peaks teenuse nimetus lähtuma küsimusest „millise spetsialisti abi ohver saab?“, vaid küsimusest „millist abi ohver vajab“. Kui eesmärk on kirjeldada ohvrile vajalikku abi, peaks teenuse nimetus peegeldama pigem abivajaduse terviklikkust ja traumast taastumise protsessi kui ühte selle võimalikku mõõdet. Seetõttu võib „psühholoogiline abi“ olla sisuliselt kitsendav teenusenimetus.	„Psühholoogiline abi sisaldab psühholoogilist ja psühhoterapeutilist abi“. Seega on jätkuvalt tagatud nii psühholoogide kui psühhoterapeutide kaasamine teenuse osutamisse.
3. EL direktiiv ei nõua teenuse nimetamist „psühholoogiliseks abiks“. Seletuskirjas põhjendatakse teenuse nimetuse muutmist muu hulgas vajadusega viia terminoloogia kooskõlla Euroopa Liidu õigusega. Direktiiv (EL) 2024/1385 ei käsitle spetsialiseeritud ohvriabi pelgalt „psühholoogilise abina“, vaid ohvrite toetust multidistsiplinaarselt. Artikli 25 kohaselt hõlmavad spetsialiseeritud tugiteenused muu hulgas sotsiaalset ja praktilist abi, õigusabi, meditsiinilisi ja kohtumeditiinilisi teenuseid ning psühhosotsiaalset nõustamist, sealhulgas traumaga seotud abi. Seetõttu ei ole põhjendatud esitada mõistet „psühholoogiline abi“ Euroopa Liidu õiguses kasutatava teenuse üldmõistena, millega Eesti õigus peaks oma teenuse nimetuse ühtlustama. Direktiivi mõiste <i>specialist support services</i> on sisult laiem. Direktiivi artiklis 25 kasutatakse mõistet <i>specialist support services</i> ning selles nimetatakse muu hulgas <i>psychosocial counselling, including trauma care</i>. Seksuaalvägivalla korral räägitakse artiklis 26 <i>specialised trauma support and counselling</i> teenusest. Seega kirjeldab direktiivi terminoloogia ohvri abivajadust laiemalt kui üksnes psühholoogilise abi vajadust.	Selgitame. Oleme sama meelt teiega, et direktiiv näeb ette laiemat abi ja toetust kui ainult psühholoogiline abi. Ohvrite toetamine toimub läbi erinevate ohvriabiteenuste, sh pakutakse sõltuvalt vajadusest või teenusest psühhosotsiaalset abi, juriidilist abi, majutust, tervishoiuteenuseid jne. Kusjuures psühhosotsiaalne nõustamine on kõikide ohvriabiteenuste osa. Selle kõige kombineerimisel saadaksegi multidistsiplinaarne abi, ja arusaam, millist abi konkreetne ohver vajab, kujuneb läbi abivajaduse hindamise (OAS § 8). Teie viidatud seksuaalvägivalla ohvrite abistamist käsitleb ohvriabi seaduses § 22, kus mh on nimetatud psühhosotsiaalset abi, ning psühholoogilist abi ja muud nõustamist. Eelnõuga ei muudeta kõnealust sätet. Konkreetne probleem, mida lahendatakse, on teenusest arusaadavus, ja selle koht ohvriabisüsteemis. Alates 2023. aastast, mil praegune teenuse nimetus on kehtinud (2005-2022 oli nimetuseks psühholoogilise abi kulu hüvitis), on püsiv probleem nii tavainimeste kui spetsialistide seas, mida selline teenus tähendab. Kogu ohvriabi tegeleb traumast taastumise toetamisega, see ei ole ainult ühe teenuse eesmärk. Kuna viitate, et direktiiv ei nõua „psühholoogilise abi“ osutamist sellise termini all, siis näitame, kuidas vastavat abi nimetavad erinevad direktiivid, mis kõik käsitlevad riikide kohustusi ohvritele abi osutamisel: Kuriteoohvrite direktiiv 2012/29/EL psühholoogiline tugi (<i>psychological support</i>) Inimkaubanduse vastane direktiiv 2011/36/EL psühholoogiline abi (<i>psychological assistance</i>)

Seletuskirjast ei nähtu, et senine terminoloogia oleks vastuolus Euroopa Liidu õigusega. Direktiiv nõuab ohvritele spetsialiseeritud toe, sealhulgas psühhosotsiaalse nõustamise ja traumatoe kättesaadavust, kuid ei näe ette konkreetset riigisisest teenusenimetust. Seetõttu vajab täiendavat põhjendamist, milline konkreetne õiguslik või praktiline probleem lahendatakse just senise teenusenimetuse asendamisega mõistega „psühholoogiline abi“	Naistevastase vägivalla ja perevägivalla direktiiv 2024/1385 psühhosotsiaalne tugi; psühholoogiline tugi; psühholoogiline nõustamine (<i>psychosocial support; psychological support; psychological counselling</i>) Terrorismiohvrite direktiiv 2017/541/EL emotsionaalne ja psühholoogiline tugi (<i>emotional and psychological support</i>) Seega teenuse nimetuse muutmine psühholoogiliseks abiks on põhjendatud. Kehtivas seaduses sätestatud teenuse sisu ei muudeta, OAS § 29 lg 2 ütleb, et abi sisaldab psühholoogilist ja psühhoterapeutilist abi.
4. Teenuse nimetuse muutmise mõju ei saa hinnata täielikult eraldiseisvana teenuseosutajate kvalifikatsiooni kontrollimise muudatustest. Kuigi seletuskirjas märgitakse, et muudatus puudutab üksnes teenuse nimetust, võib teenuse nimetuse muutmisel olla oluline mõju selle hilisemale õiguslikule ja halduslikule tõlgendamisele. Eriti puudutab see olukorda, kus teenuse uueks nimetuseks saab „psühholoogiline abi“, kuid teenust osutavad seaduse seletuskirja kohaselt nii psühholoogid, psühholoog-nõustajad kui ka psühhoterapeudid. Eelnõus tuleks selgelt eristada teenuse nimetust „psühholoogiline abi“ ning teenuse osutaja kutse- või kvalifikatsiooninimetust. Psühhoterapeut ja psühholoog on eraldiseisvad elukutsed. Kui seadusandja soovib säilitada psühhoterapeutide kaasamise teenuseosutajatena, võib teenuse nimetuse muutmine tekitada olukorra, kus teenuse nimetus hakkab kaudselt määratlema või piirama teenuse osutajate ringi. Eriti tuleb vältida olukorda, kus traumateraapia või muu kvalifitseeritud psühhoterapeutiline abi hakkab halduspraktikas olema seotud üksnes psühholoogi kutsega. Psühholoogia bakalaureuse- ja magistriõpe annab tugeva psühholoogiaalase professionaalse baasi ning võib hõlmata teadmisi muu hulgas kliinilisest psühholoogiast, nõustamisest, psühhopatoloogiast ja kriisitööst. See ei tähenda aga iseenesest traumateraapia või muu psühhoterapeutilise töö spetsiifilist pädevust. Ka traumateemaliste teadmiste omandamine ei anna veel oskust traumaga terapeutiliselt töötada – traumateraapia eeldab lisaks asjakohast terapeutilist väljaõpet, juhendatud praktikat ja supervisiooni. Juhime sellele tähelepanu, kuna tugigruppide liikmed on kirjeldanud kogemusi, kus psühholoogilise abi saamisel ei ole seksuaalvägivalla eripära piisavalt mõistetud või on puudunud valmisolek ja pädevus sellega tegelemiseks. Samuti on kirjeldatud sekkumissoovitusi, mis on ohvrite jaoks olnud retraumeerivad.	Selgitame. Kehtivas seaduses sätestatud teenuse sisu ei muudeta, OAS § 29 lg 2 ütleb, et abi sisaldab psühholoogilist ja psühhoterapeutilist abi. Seega õiguslik tõlgendamine tuleneb otseselt seadusest, mitte seletuskirjast või määrusest.
5. Palume täpsustada teenusele suunatud isikute kontaktandmete kasutamise vajalikkust ja piire.	Selgitame. Ohvriabis üldjuhul ei osutata teenuseid anonüümselt. SKA-l on juba kontaktandmed olemas nende

Eelnõuga antakse Sotsiaalkindlustusametile õigus kasutada ohvriabiteenusele suunatud isikute kontaktandmeid, sealhulgas STAR-i kantud kontaktandmeid, et küsida neilt hiljem tagasisidet teenusega rahulolu kohta. Peame vajalikuks hinnata, kas selline andmete kasutamine on eesmärgi saavutamiseks vajalik. Samuti tuleb eristada tagasiside andmise vabatahtlikkust kontaktandmete kasutamise vabatahtlikkusest. Asjaolu, et inimesel on õigus küsimustikule vastamisest keelduda, ei tähenda, et kontaktandmete kasutamine uuel eesmärgil oleks tema jaoks vabatahtlik. Seetõttu vajab täpsustamist, milline teave antakse inimesele kontaktandmete kogumisel ning milline on tema võimalus sellisest edasisest kasutusest loobuda. Juhime tähelepanu, et näiteks seksuaaltraumaga on ohvrid pöördunud tugigruppidesse just selle teadmise toel, et neile on tagatud täielik anonüümsus. Eraldi tähelepanu vajab olukord, kus tagasiside puudutab psühholoogilise abi, psühhoteraapia või muu traumaga seotud abi teenust. Sellise teenuse kohta antav tagasiside võib puudutada väga isiklikke ja tundlikke kogemusi. Palume selgelt sätestada, et tagasiside kogumine ei tohi võimaldada SKA-l kasutada tagasisidet viisil, mis seostab inimese tundliku abivajaduse või teenuse sisu konkreetse teenuseosutajaga väljaspool seaduses sätestatud eesmärki. Lisaks palume selgitada, kas tagasiside kogumise mehhanism on ette nähtud üksnes ohvriabiteenuste üldise kvaliteedi hindamiseks või kasutatakse kogutud tagasisidet ka konkreetsete teenuseosutajate või spetsialistide tegevuse hindamisel. Viimasel juhul vajab selline kasutus eraldi selget õiguslikku alust, läbipaistvaid hindamiskriteeriume ning selget eristamist teenuse saaja subjektiivse rahulolu ja professionaalse teenuse kvaliteedi hindamise vahel. Samuti palume välja tuua, milline konkreetne Euroopa Liidu õigusest tulenev kohustus eeldab sellise kontaktandmete kasutamise mehhanismi loomist. Direktiiv (EL) 2024/1385 nõuab kvaliteetsete ja ohvrite vajadustele vastavate tugiteenuste tagamist, kuid ei sätesta iseenesest kohustust kasutada teenusele suunatud isikute kontaktandmeid sellisel viisil rahulolu-uuringu läbiviimiseks.	inimeste puhul, kes on ohvriabiteenuseid kasutanud. Tagamaks teenuste mõju ja kvaliteetsust, on oluline küsida tagasisidet teenuse saajatelt, sest nemad oskavad hinnata, kas nad on abi saanud. Kui tagasisidet ei soovita anda, siis inimene ei pea seda andma. Direktiivi eesmärk on tagada abi vägivalla ja kuriteo ohvritele. Kui teenused on faktiliselt olemas, aga need ei ole mõjusad, siis ei ole direktiivi eesmärgid tegelikult täidetud. Tagasiside kogumise süsteemi alles luuakse, aga saame aru, et olete mures teenuseosutajate töö kvaliteedile hinnangute andmise pärast. Oleme kursis, et teenuse saajad ei pruugi oma hinnangutes õiglased olla, ega osata spetsialistide professionaalsust hinnata. Eesmärk on saada üldist hinnangut ohvriabiteenuste kvaliteedile ja mõjususele, mitte küsida nõustamiste sisu või detailide kohta.